

Gossos d'assistència i teràpia assistida

Lidia Gómez Segura

Bernat Gumà Saumell

Deontologia i Veterinària legal

“Passa que cada vegada que perdo un gos, s'emporta una porció del meu cor amb ell. I cada gos que entra a la meva vida me'n regala un tros del seu. Si aconseguixo viure suficient, totes les parts del meu cor seran de gos i arribaré a ser tan generós i bo com ho són ells.”

Anònim

ÍNDEX:

Introducció	4
Els gossos d'assistència i teràpia assistida:	5
- Gossos d'assistència	5
o Història	5
o Gossos pigall.....	6
o Gossos senyal	8
o Gossos servei.....	9
o Gossos per persones amb trastorns de l'espectre autista.....	10
o Gossos detectors de patologies	10
- Gossos de teràpia.....	11
o Història	11
o Geriàtrics	13
o Penitenciaris.....	14
o Teràpia complementària per altres trastorns del desenvolupament i psicosocials: demència, Alzheimer, retràs mental, Paràlisi cerebral, autisme, i altres.....	15
Entrenament i ensinistrament	18
Condicions de vida	23
Com accedir a un gos d'assistència. Com assistir a teràpies amb animals	25
Legislació i normativa.....	26
Els gossos de teràpia i assistència a Espanya	30
- Organitzacions	30
- Entrevistes	33
- Enquestes i ètica actual.....	39
- Visió de futur	46
Conclusió	47
Bibliografia	49
Annexos.....	50

INTRODUCCIÓ:

Els gossos d'assistència i teràpia assistida amb animals són un tema força desconegut a la nostra societat pel que fa a la seva utilització i regulació legislativa, però que tenen molt de pes en l'ajuda de les persones amb necessitats especials relacionades a patologies, deficiències motores o sensorials o diversos tipus de discapacitats.

Per això, en aquest treball hem intentat fer un recull i un resum de la informació disponible en aquesta matèria, des de la informació bàsica, com les definicions i la història, fins a aprofundir més en el tema buscant temes de normativa, legislació actual, sol·licituds dels animals, entrevistes a persones expertes en la matèria i enquestes a una petita mostra de la societat.

També hem recollit als annexes alguns documents referents a la sol·licitud de gossos per tal d'exemplificar i argumentar les explicacions que podreu anar trobant sobre aquest tema durant el treball. Pel que fa a la legislació, hem fet una explicació però no un recull de totes les lleis impreses, sinó que hem deixat el vincle per accedir-hi mitjançant internet si el lector ho considera necessari.

Així doncs, amb aquest treball pretenem donar a conèixer aquest tema de manera resumida i entenedora, per tal que qualsevol persona hi pugui tenir accés i conegui la situació actual dels gossos d'assistència i teràpia assistida a Espanya.

Si més no, es tracta d'un resum que esperem que sigui el més útil possible i que hem intentat que sigui el màxim de fiable amb la realitat, esperant que el lector adquireixi els coneixements bàsics sobre el tema i tingui la possibilitat de dirigir-se a organitzacions espanyoles expertes en la matèria, que s'aniran esmentant al llarg del treball, si precisen d'informació més específica.

ELS GOSSOS D'ASSISTÈNCIA I TERÀPIA ASSISTIDA:

GOSSOS D'ASSISTÈNCIA:

Història:

La història dels gossos d'assistència va començar al segle XVIII. Es va començar a potenciar la idea d'utilitzar gossos per facilitar la vida dels veterans ferits a la 1ª Guerra Mundial.

Bàsicament es va començar ensinistrar gossos per ajudar a soldats cecs. La primera escola es va establir a Pottsdam, Alemanya. Però la opinió general de la gent era mot escèptica i la idea no estava molt estesa. La doctora Dorothy Harrison Eustis, una criadora de Pastors Alemanys a Suïssa va publicar un article al *"The Saturday Evening Post"* al 1927 i va servir per trencar amb l'opinió pública sobre els gossos de teràpia i assistència. En Morris Frank, un senyor cec de Nashville, Tennessee, va llegir l'article i es va posar en contacte amb la Sra. Eustis per intentar aconseguir un gos pigall per obtenir independència. La Sra. Eustis li va ensinistrar a Buddy, una femella de Pastor Alemany pel Sr. Frank.

El Sr. Frank va tornar a EUA i va obrir una escola de gossos guia a la seva ciutat, li va posar de nom *"The seeing eye"*, *"Els ulls que hi veuen"*.

Avui en dia existeixen escoles d'ensinistrament a gairebé tots els països desenvolupats. The Guide Dogs for the Blind Association té 35 escoles associades d'arreu del món i és responsable de més de 7.500 gossos. A l'Estat espanyol, els primers gossos guia van arribar l'any 1963, provinents de l'escola de Rochester. El primer centre d'ensinistrament es va crear a Sant Joan, a Mallorca, amb el patrocini de General Òptica, que va funcionar fins al 1987. L'any 1991 la Fundación Once del Perro Guia (FOPG) va iniciar la seva producció, seguint les tècniques apreses per l'escola anglesa de la GDBA-The Guide Dogs for the Blind Association.

Al 1976, va sorgir la idea d'ensinistrar gossos senyal. La idea va sorgir a Amèrica quan els pares d'una noia sorda van buscar alguna forma de donar-li a la seva filla certa independència, però alhora seguretat i companyia. Així va sorgir l'associació *"The Hearing Ears"* que entrenava gossos per alertar als propietaris de sorolls específics. Al 1982 la idea va arribar a Regne Unit i d'aquí a la resta d'Europa.

La idea d'entrenar a gossos de servei ja va començar al segle XVIII, però van haver de passar 20 anys fins que es van començar a estudiar les avantatges pràctiques de la relació entre humans i gossos. Actualment hi ha moltes organitzacions arreu del món que ofereixen independència, seguretat i companyia a persones amb discapacitats físiques amb gossos encarregats d'identificar necessitats pràctiques per cada tipus de persona.

Recentment, s'ha estudiat l'assistència amb gossos per persones autistes o per detectar diverses patologies. És una idea recentment nova però que està donant molts bons resultats i molts experts asseguren que la investigació sobre aquest tema només acaba de començar...

Gossos pigall:

Són els gossos que ajuden a les persones amb pèrdua de visió o sord-cega, guiant-les per tal de superar obstacles físics i ajudar-les a l'hora de torbar seient, creuar carrers, entrar i sortir de llocs tancats, utilitzar ascensors, escales...

Criteris:

Per seleccionar una raça es tenen en compte una sèrie de criteris necessaris en un gos guia:

- Estable i bona disposició.
- No neuròtic, vergonyós o espantadís.
- Energètic però no hiperactiu.
- No agressiu (ni dominant, ni aprensiu o protector).
- Poc instint salvatge.
- Habilitat per concentrar-se durant períodes llargs.
- No facilitat per distreure's.
- Tolerant a les veus humanes.
- Tolerant i confiat amb altres animals i nens.
- Tenir iniciativa.
- Bon nivell de cos, oïda i mentalitat.
- Mínims problemes hereditaris.
- Fàcilment controlable.
- Actitud adaptable.

A més de valorar tots aquests criteris es tenen en compte prèviament els seus progenitors, per tal d'evitar problemes congènits o hereditaris, el caràcter, la mida, el pelatge, la dominància, la concentració, la mobilitat, l'aprenentatge i l'agressivitat.

Hi ha algunes races que són més utilitzades com a gossos pigall, tot i així s'ha de tenir en compte que cada gos és diferent i tenen característiques individuals i variables. Això fa que existeixi un llarg procés de selecció i aprenentatge.

Les races més utilitzades són:

- Labrador Retriever:

Gos procedent de Canadà. És la raça més utilitzada com a gos guia. Es valora la seva gran socialitat i la seva facilitat de tracte. És molt adaptable i arriben a la maduresa aviat, això fa que es comencin a entrenar abans i tenen una vida treballadora més llarga.

A més, la seva imatge popular és molt positiva i té un 65% de probabilitat d'èxit com a gos pigall (els gossos labradors creuats tenen un 74%).

Un punt negatiu pot ser que són gossos que mengen molt i sempre tenen gana, cosa que pot afavorir a la seva distracció.

- Golden Retriever:

Raça que va arribar al Regne Unit al 1850, procedent de Canadà. Es valora la seva gran disposició, gran capacitat de concentració i iniciativa. No canvia tant el pèl com els Labradors i

té també un 65% de probabilitat d'èxit com a gos pigall (els gossos Golden creuats tenen un 74%).

Els Golden generalment arriben a la maduresa més tard que els labradors. Això fa que alguns aspectes del seu caràcter, com la iniciativa, la concentració puguin trigar en aparèixer. A més, tenen un gran sentit de lleialtat i fa difícil la seva adaptació de l'entrenador al nou propietari.

- Pastor Alemany: Va aparèixer a finals del segle XIX i prové del creuament de races actualment extingides. Té molta iniciativa, gran capacitat d'aprenentatge, treballador, gran capacitat de concentració, sociable.

Com a punt negatiu es pot distreure amb altres gossos més que els altres dos races. Tenen un 58% de probabilitat d'èxit com a gos pigall. Actualment no és una raça gaire utilitzada com a gos pigall.

- Border Collie:

Són molt actius mental i físicament i això fa que necessiten un propietari amb un ritme de vida ocupat. Tenen un 29% de probabilitat d'èxit com a gos pigall, ja que entrenar-los com a gossos guia no és difícil, sinó que lo complicat és trobar un bon propietari per a ells.

Actualment hi ha molt d'interès pels creuaments entre aquestes races. S'ha vist que les probabilitats d'èxit són més elevades en els creuaments (sobretot entre Labrador i Golden Retriever).

L'ensinistrament d'aquestes races, que posteriorment explicarem amb més detall, el gos passa per diferents fases:

- Primera: L'obediència. La passa amb l'instructor que li prepara una sèrie d'exercicis simples.
- Segona: Evitar obstacles i indicar la seva presència a l'amo. És la fase més delicada.
- Tercera: El gos passa de l'instructor a la persona invident i es comença a instaurar una relació estreta entre els dos. L'instructor ajuda a desenvolupa aquesta relació i a "educar" a l'amo.

Gossos de senyal de so:

Són gossos educats i ensinistrats per avisar a les persones amb discapacitat auditiva de diferents sons i indicar la font de procedència.

Els gossos són ensinistrats per avisar de diversos sons, tant de casa com de l'ambient on es trobi el propietari:

- Timbre de casa.
- Despertador.
- Electrodomèstics.
- Telèfons fixes i tons de mòbil.
- Nom del propietari.
- Clàxon de tràfic.
- Plor de nens o nadons.
- Campanes i cascavells.
- Alarma d'incendis.
- Habilitats específiques del propietari.

Quan el gos reconeix aquests sons, avisa l'usuari amb un gest après i després d'aconseguir atraure la seva atenció, el guia fins la font del so. En el cas de sons perillosos (un clàxon quan s'està caminant pel carrer), el gos saltarà amb les seves potes davanteres per avisar i així frenar l'usuari.

Actualment, hi ha diversos dispositius per persones amb pèrdua d'audició. Però aquests tipus de gossos comporten diferents beneficis pel propietari:

- Beneficis directes:
 - o Major control sobre l'entorn.
 - o Major independència, ja que poden viure sols o sortir amb més freqüència.
- Beneficis indirectes:
 - o Disminució de l'estrès, ja que tenen menys inseguretats.
 - o Disminució del sentit de soledat. Els gossos esperen als seus amos i els alegren. Hem de pensar que una persona sorda pot viure en un món d'aïllament fort i els gossos els hi ofereixen companyia i els fan sentir-se útils, ja que necessiten que els cuidin.
 - o Facilita el contacte social: són un factor socialitzador important i a més, si l'animal porta un collar distintiu de gos d'assistència s'evita el factor sorpresa per part de d'interlocutor al saber des del principi que l'altre persona no hi sent.
 - o Beneficis per la salut: tot això exerceix un benefici per la salut mental de la persona.

Existeixen diferents centres en el món on ensinistren aquests tipus de gossos: Estats Units, Anglaterra i sobretot Holanda. El 1984 a Herpen, es va fundar la Fundació Soho. Aquesta fundació treballa associada en diverses associacions a Anglaterra on es treballa principalment amb gossos Golden Retriever, Welsh Corgi o Bearded Collie.

L'associació Espanyola ASKAL treballa principalment amb gossos de protectora o gossers i fan una selecció exhaustiva per trobar el gos idoni per a cada persona.

Gossos de servei:

Gossos educats i ensinistrats per prestar ajuda en les activitats diàries, tant a l'entorn privat com a l'extern a persones amb alguna discapacitat física.

Aquestes persones sovint han de necessitar ajuda per fer activitats quotidianes i pot arribar a ser molt frustrant i desmoralitzador.

Aquests gossos solen ser races Labrador i Golden Retriever per la seva capacitat d'aprendre ordres. L'ensinistrament té varies etapes:

- Primera o pre-educació: Amb la participació de la família que acull al gos des de que és un cadell (3 mesos d'edat).
- Segona: Cada tres setmanes el gos es porta a un centre d'educació per a cadells.
- Tercera: El gos és portat amb el seu amo. Aquesta fase és molt important que es produeixi la unió entre gos i amo. Un terç del gossos no superen aquesta fase, ja sigui per problemes físics com per problemes de comportament.

Les tasques específiques d'un gos de servei són:

- Encendre / apagar llums.
- Obrir / tancar portes.
- Tirar de la cadira de rodes.
- Buscar i localitzar.
- Obrir / tancar calaixos.
- Desvestir el propietari.
- Donar suport en els trasllats.
- Ajudar en les caigudes.
- Portar objectes.

Les persones amb discapacitats que es poden beneficiar de l'ajuda dels gossos de servei van associades a les següents patologies:

- Lesions de medul·la espinal.
- Discapacitats d'audició o visió.
- Artritis.
- Esclerosi múltiple.
- Paràlisi cerebral.
- Distròfia muscular.
- Espina bífida.
- Malalties cardio-musculars.
- Malalties arterio-vasculars.
- Dolors crònics.
- Apoplexies.

Els beneficis que aquests tipus de gossos poden aportar al seus amos són variis i molt importants. El 1995, la Dra. Karen Allen va realitzar un estudi on demostrava que les persones amb discapacitat física que tenien un gos de servei tenien millor benestar psicològic, autoestima i major integració social. A més, reduïen la dependència d'altres persones fins a un 78%.

Gossos per a persones amb trastorns de l'espectre autista:

Els gossos són educats i ensinistrats per tenir cura de la integritat física, controlar situacions d'emergència i guiar la persona amb aquesta discapacitat. Els gossos per a persones amb autisme s'acoblen als propietaris quan encara són nens, aproximadament entre les edats de 6 a 9 anys.

La convivència amb gossos per a persones amb trastorn de l'espectre autista permet augmentar la interacció social, disminuir les conductes autoestimulatòries, incrementar les conductes de joc i promoure en el nen o nena un ús més elevat i millorat del llenguatge.

Les races de gossos més utilitzades són Golden Retriever i Labrador Retriever. Aquests gossos, de mida mitjana, es caracteritzen per un caràcter tranquil i amigable.

Aquesta modalitat de gos d'assistència és relativament nova i, a data d'avui diferents entitats a nivell mundial ja l'han incorporat en els seus programes d'entrenament.

Els gossos per a persones amb autisme treballen per assolir els següents objectius:

- Conductes disruptives: evitant conductes de fuga.
- Reducció de conductes estereotipades.
- Seguretat i prevenció d'accidents.
- Millora de qualitat de vida.
- Integració social.
- Millorar els patrons de la son.
- Comunicació.

Gossos d'avís:

Gossos educats i ensinistrats per donar una alerta mèdica a les persones que pateixen malalties com l'epilèpsia, la diabetis o altres malalties, que puguin necessitar el seu servei. El gos és ensinistrat per assolir una tasca o tasques que beneficien al receptor alertant o responent adequadament davant d'aquests episodis.

El gos ha d'estar ensinistrat com a mínim en una "habilitat de resposta adequada", per exemple: alerta mitjançant el lladruc, alerta mitjançant el contacte físic, activació d'un sistema mèdic d'emergència, etc

GOSSOS DE TERÀPIA ASSISTIDA:**Història de la teràpia assistida (TA):**

El terme de Teràpia Assistida pot sonar relativament nou, però la veritat és que al llarg de la història els animals han tingut un paper important en la vida de les persones. En l'antiga Grècia ja es coneixien els poders favorables dels animals i s'utilitzaven passejos a cavall com a part de la teràpia en persones amb malalties incurables.

No va ser fins fa relativament pocs anys, que es va començar a fer estudis per entendre la relació entre persones i animals. John Locke, al 1669, ja va començar a fer teories la funció socialitzadora d'alguns animals.

La primera data històrica on es va utilitzar l'ús d'animals com a part d'un tractament va ser al 1792 al Refugi de York (Anglaterra). Allà, William Tuke va intentar que els residents tinguessin la millor vida possible i va fer servir els animals com a reforç positiu.

El 1859, Florence Nightingale va escriure en el *Notes of Nursing*: "Un petit animal de companyia, és sovint una excel·lent teràpia contra la malaltia, especialment en malalties hospitalàries de llarga duració. Poder cuidar d'un animal per si sol ajuda a recobrar l'autoestima i l'ànima a fer altres coses".

El següent fet històric remunta al 1867 a Bielefeld (Alemanya), allà es va fundar Bwethal i tractaven a persones amb epilèpsia i una part del seu programa d'ajuda es basava en l'ús d'animals de companyia. Actualment, és un sanatori per persones amb trastorns físics i segueixen mantenint aquest apartat en el seus tractaments.

Després de la Segona Guerra Mundial, 1944-1945, es van utilitzar animals com a part de la rehabilitació dels aviadors ferits en servei en els "Centre per Convalescents de l'Exèrcit de l'Aire" a Nova York (EUA). I més tard, el 1948, El Dr. Samuel B. Ross va fundar una granja per la reeducació de nens i joves amb trastorn de comportament utilitzant els animals.

El naixement de la TA actual es deu a la troballa accidental del psiquiatra infantil americà Boris Levinson. Va observar que un pacient, que fins al moment s'havia mostrat molt poc comunicatiu, interactuava positivament amb el seu gos Jingles i el va començar a introduir en el tractament del jove pacient.

El 1966 el músic cec Erling Stordahl va fundar el "Centre Beitostolen" a Noruega. Es tractava d'un centre de rehabilitació per a persones invidents i amb discapacitats físiques i s'utilitzaven gossos i cavalls com a part del seu programa.

A partir dels anys 60, quan Levinson va publicar l'article "The dog as a Co-Therapist" publicat a la revista *Mental hygiene* el 1962, es van començar a fer diversos estudis sobre la influència positiva dels animals en la salut humana.

Als anys 70, Samuel i Elisabeth o'Leary Corson van realitzar un estudi per avaluar la viabilitat d'un programa de teràpia assistida per gossos a l'Hospital de la Universitat Estatal de Ohio. Els resultats obtinguts van ser molt encoratjadors. Dels 50 pacients més introvertits, 47 van millorar notablement.

Al 1980, E. Friedman, J. Lynch i S. Thomas van publicar l'estudi "*Animals de companyia i supervivència en pacients any després de sortir de una unitat de cures intensives*", realitzat amb 92 pacients. Es va arribar a la conclusió que pacients que conviuen amb animals de companyia vivien més temps. Ja que la soledat és un factor que contribueix al risc de mortalitat prematura especialment en malalties coronàries.

Altres estudis realitzats i amb molt bons resultats van ser els que van dur a terme el Dr Aaron Katcher (Universitat de Pensilvània, 1991), James Serpell (1991), Marcel Heiman, Michael McCulloch, S. R. Rice, L. T. Brown, H. S. Caldwell, etc.

Actualment, les investigacions sobre aquest tema no paren d'avançar i s'estudia la possibilitat d'establir la TA com a part normal de les teràpies.

Teràpia assistida en centres geriàtrics:

La TAA en l'àmbit de la tercera edat té com a objectiu millorar la qualitat de vida d'aquestes persones mitjançant activitats lúdiques amb efecte terapèutic que augmentin la interacció animal-pacient.

Com ja hem esmentat aquest tipus de teràpia millora la qualitat de vida d'aquest col·lectiu ja que eviten la soledat, depressió o avorriment. A més, si es realitzen en el propi centre geriàtric potencien la relació amb els treballadors del centre, altres residents, augmenten la comunicació i l'activitat.

Granger&Kogan (2003): "**Los estudios que investigan los efectos de la TAA en las personas que viven en las residencias geriátricas han demostrado efectos positivos en el aumento de la atención, la mejora del bienestar psicológico, la interacción interpersonal y la conciencia social, el aumento de la satisfacción con la propia vida, la socialización, la comunicación, la concentración y el descenso de la depresión** (Andryscio, 1982; Francis et al., 1985; McQuillen, 1985; Rowell, 1990; Fick, 1993; Lapp, 1991; Kongable et al., 1989; Haughie et al., 1992)".

Els efectes de la TAA són varis i els podem resumir en:

- Memòria a curt/llarg termini: El fet de tenir sessions amb els animals ajuda a les persones grans a recordar el dia en el que estan, ja que esperen amb il·lusió el dia en que ve la mascota. A més, es poden tenir fotografies per estimular el recordatori i conversacions entre residents i familiars sobre el tema.
- Efecte per la salut a curt termini: S'ha demostrat que simplement amb el fet d'observar o interaccionar amb els animals ja té efectes positius a curt termini per la salut:
 - o Disminueix la pressió arterial, colesterol i triglicèrids.
 - o Augmenta la qualitat de vida en persones grans.
 - o Ajuda a altres tractament per l'ansietat.
 - o Redueix altres problemes menor de la salut.
 - o Augment la supervivència en afeccions coronàries.
- Estímul multi sensorial: al arribar a la 3a edat les persones perden capacitat en els sentits i és en aquest moment on és important motivar-la. Els animals al ser éssers vius capten molts l'atenció i concentració de les persones grans i aquest fet fa estimular les seves sensacions: visual, tacte, olor...
- Catalitzador de interaccions entre persona-animals: les persones d'aquest àmbit tenen moltes necessitats socio-afectives. El fet de tenir un animals fa que es garanteixin i es cobreixin aquestes necessitats. Els gossos tenen també aquestes necessitats i a més, no jutgen a les persones, no s'adonen si té alguna malaltia (ex: Alzheimer), si va en cadira de rodes...
- Facilitador/lubricant social: els animals faciliten la relació entre residents, treballadors, familiars i terapeutes.
- Catalitzador d'emocions: els animals poden desencadenar comportament de diversió i això fa que millora l'estat mental i físic de les persones. El riure, el somriure i l'humor són ingredients que impacten positivament en la vida d'una persona.
- Font de motivació: els animals tendeixen a motivar i animar a les persones de més edat a fer activitat que en condicions normals pot ser no farien.
- Modificador de l'entorn: les persones en un centre geriàtric sovint tenen sensació de pèrdua de llibertat i un animal en aquest tipus d'entorn ajuda a reduir aquesta sensació i ansietat.

- Reforçament de conductes: l'envelliment de les persones porta a una atrofia muscular i debilitament ossi. Fer activitats amb animals pot ajudar a estimular i reforçar conductes que exercitin el cos per millorar la salut.

Teràpia assistida en centres penitenciaris:

L'ús dels animals en centres penitenciaris aporta un gran nombre de beneficis tant pels presoners com pels funcionaris de la presó. Hi ha menys baralles, es desperten sentiments positius: tendresa, compassió, supervivència; reben més visites familiars i adquireixen un sentiment de responsabilitat i de motivació que resulta en una estimulació positiva per començar de nou.

Es pot resumir aquests beneficis en :

- Millora l'autoestima: els animals milloren sentiments positius com: la simpatia, la tolerància, la confiança, la compassió, la paciència. Tot això comporta que redueixi l'agressivitat i rivalitat entre penitenciaris i augmenti l'autoestima i relació entre ells.
- Proporciona afecte sense jutjar ni amenaçar: els gossos no jutgen a les persones pel fet d'accions passades i això també ajuda a l'autoestima de la persona.
- Estimula la responsabilitat del cuidador: els presoners milloren la seva responsabilitat ja que han de cuidar d'un ésser viu.
- Catalitza la comunicació: el fet de tenir gossos i altres animals millora l'humor i comportament dels reclusos i fa que augmenti l'estat d'ànim. Això comporta a un augment en la comunicació entre interns i personal, disminuint la violència, conflictes i comportaments anti-socials.
- Proporciona un nou focus d'atenció: els presoners deixen de pensar en els seu estat de privació de llibertat i enfoquen la seva atenció en l'animal.
- Proporciona companyia.
- Afavoreix la reinserció socio-laboral: aprenen oficis, com perruqueria canina, ensinistrament..., que els ajudarà en la seva nova vida al sortir del centre penitenciaris.

Aquest tipus de teràpia és una de les menys estudiades i practicades. Si bé, s'estan intentant incorporar a molts àmbits penitenciaris. El desembre del 2005 la Fundació Affinity va firmar un conveni de col·laboració amb la Direcció General de Institucions Penitenciàries per desenvolupar diversos programes de Teràpia i Educació Assistida amb Animals en Centres Penitenciaris de tota Espanya.

Actualment, hi ha un total de 12 centres i 32 animals que formen part del programa TEAAC (Teràpia Assistida amb Animals de Companyia) en centres penitenciaris. Durant 2011 es va preveure la incorporació de més animals i de 6 nous centres penitenciaris.

Teràpia assistida en altres trastorns psicosocials i del desenvolupament:

- Demència

És la pèrdua de les capacitats mentals, suficientment severa com per interferir en el funcionament social normal. La memòria, el pensament, la personalitat i el sentit comú estan alterats.

- La malaltia de l'Alzheimer

És una malaltia degenerativa del cervell que a la actualitat no té cura. Provoca demència progressiva i el símptoma bàsic és la pèrdua de memòria. Altres símptomes poden ser problemes en el llenguatge, raonament abstracte i problemes en capacitats visió-espacials. També hi poden haver canvis en la personalitat: apatia, agitació i símptomes psiquiàtrics.

És una teràpia relativament nova i els seus objectius són:

- Afavorir al desenvolupament de l'activitat psicomotriu.
- Desenvolupar la memòria dels pacients.
- Estimular l'atenció i la capacitat de concentració a través de la interacció amb l'animal i altres objectes de treball.

- El retràs mental

El retràs mental es caracteritza per funcionament intel·lectual general significativament per sota de la mitjana. Es poden fer teràpies assistides amb animals per aquest tipus de persones.

- Paràlisi cerebral

Es tracta d'una condició de lesió cerebral (abans o després del naixement) que causa cert grau de paràlisi. La majoria de persones amb aquesta afecció tenen dificultats físiques i sovint les teràpies són de naturalesa física.

- Autisme

L'autisme es considera un trastorn generalitzat del desenvolupament i comportament. Afecta bàsicament al llenguatge i hàbits socials i es sol diagnosticar als 3 anys de vida. Aquests trastorns poden ser diferents en cada cas: forma lleu, moderada o profunda. Depenen del grau i hi ha diferents conductes, però solen presentar falta d'habilitat per la interacció social, comunicació, presència de conductes i activitats de forma repetitiva (activitats estereotipades) i altres.

Existeixen molts estudis i experiències en persones amb autisme utilitzant gossos per diferents teràpies. El gos és un estímul multi sensorial molt atractiu i s'utilitza com a estri de treball en la Teràpia Conductual. Aquí sota us posem un esquema explicatiu que hem trobat molt interessant:

ED: Estímul Discriminador: es la instrucció o pregunta. Indica que el reforçador (premi) està disponible si el nen respon correctament.

R: Resposta: és l'acció del nen en resposta al ED.

ER: Estímul Reforzador (o Reforç): és la conseqüència que segueix a la desposta del nen i que canvia la probabilitat amb la que la conducta tornarà a passar. Els premis incrementaran aquesta no va conducta.

Estimulo de recolzament a la resposta ensenyada: estímul que facilita l'emissió d'una resposta (porta a l'èxit).

El gos és utilitzat com estri de treball en el Assaig Discret com estímul de recolzament a la resposta ensenyada i com a estímul reforçant donat després de la resposta.

Els beneficis de la TA en persones de l'espectre autista són els següents:

- Comunicació concreta simple i monocanal: el tipus de comunicació canina és més fàcil de reconèixer per un nen autista, ja que bàsicament utilitzen un sol tipus de via de comunicació: la visual.

- Objectiu transaccional: aquests nens necessiten objectes transaccionals que els hi transmetin seguretat. En aquest cas el gos és el seu objecte transaccional que li dóna seguretat enfront situacions estressants i d'ansietat.
- Integració sensorial: les teràpies amb gossos permeten als nens autistes que s'organitzin i puguin aparèixer respostes adaptatives que milloren la seva integració sensorial.
- Ritme: els gossos proporcionen un ritme que els calma i els permet interactuar millor amb el seu entorn.
- Atenció i concentració: el gos és un estímul fort pel nen que pot fer augmentar la seva concentració en diferents activitats.
- Seguretat: augmenta la seguretat del nen en llocs públics i evita conductes de fuga, bastant característiques en aquest trastorn.
- Patrons del son: l'existència d'una gran empatia per part dels dos amb un cert període d'adaptació fa millorar els patrons de son.

Totes aquestes teràpies són relativament noves i, tot i que han donat molts bons resultats, encara no estan implantades en molts centres. Avui en dia, es treballa per estendre i explicar els beneficis de la teràpia assistida amb animals per aquest tipus de persones.

ENTRENAMENT I ENSINISTRAMENT:

Trobem varis tipus d'ensinistrament de gossos d'assistència o teràpia. Per començar, ja podem diferenciar entre els gossos que entrenem des de ben petits (com per exemple els gossos pigall entrenats per la fundació ONCE o alguns gossos de teràpia de criadors) o els gossos que recollim d'una protectora amb una edat determinada segons els processos de selecció i necessitats de la persona a assistir (com fan, per exemple, a l'associació ASKAL). Per tant, dividirem aquest apartat en dues parts.

Gossos que entrenen des de cadells:Naixement i primers dies:

Aquest tipus d'entrenament es realitza sobretot amb cadells criats específicament per aquest motiu o de famílies que donen els cadells per aquesta causa. Això es tradueix en la utilització, sobretot, de les races Labrador, Golden Retriever i Pastor Alemany. Després de néixer, els cadells es mantenen amb la mare fins a les 7 setmanes per tal que tinguin una bona socialització amb individus de la seva espècie i que aprenguin algunes normes conductuals que la mare ja els comença a ensenyar, a través de la convivència i el joc. A més, segons els experts, separar-los de la mare a aquesta edat és la més adequada per evitar possibles problemes en el futur, ja que es troba aproximadament a la meitat del període de socialització de l'animal, i així pot adquirir una bona socialització amb la mare i els germans abans de la separació i amb els humans i altres espècies abans i després de la separació.

De les 7 setmanes als 12 mesos:

A partir de les set setmanes, encara en ple període de socialització, és molt important que el cadell s'acostumi als estímuls ambientals de tota procedència possible per tal que no els tingui por en un futur, i per això, s'acostuma a enviar a una casa d'acollida. Hi ha diversos tipus de cases d'acollida que s'encarreguen de la socialització del cadell a la diversitat d'estímuls que pot trobar-se en un futur, sempre amb l'assessorament i el recolzament de supervisors de les associacions en qüestió, d'experts o de veterinaris.

Les cases d'acollida poden ser: llars de voluntaris que s'encarreguen de començar les socialitzacions dels cadells, llars dels terapeutes que duren a terme teràpies assistides amb aquell animal, llars dels entrenadors canins que entrenaran aquell animal per la feina futura o altres. Hi ha diversos requisits que es demanen a les cases d'acollida per tal d'assegurar un futur èxit en el seu ensinistrament:

- El gos ha d'acompanyar la família en les seves activitats freqüents. S'ha d'acostumar a entrar en tot tipus de recintes i transports, sempre amb la xapa o el peto identificatiu.
- La casa d'acollida ha de procurar que sigui un gos ensenyat, net i afectuós.
- S'ha de firmar un contracte (depenent de l'associació) on es comprometin a educar el cadell segons les instruccions rebudes i tornar-lo al centre quan sigui el moment per continuar el seu període d'entrenament.

- S'ha de disposar de temps lliure per portar el gos als entrenaments o al veterinari, i han d'assegurar que el gos no estarà sol més de dues hores seguides a casa.

Durant aquesta fase de desenvolupament, el cadell haurà d'aprendre a conviure amb els estímuls diaris de la vida quotidiana humana, als transports públics, a diferents tipus de persones que a vegades generen temors en gossos no acostumats (nens, avis, gent de color, gent amb barba...) i altres. També comença a aprendre les normes de conducta bàsiques i diverses ordres seguint un entrenament. Les organitzacions creuen important recalcar que aquest entrenament que duen a terme és sempre en positiu, ensinistrant a partir del premi, que pot ser una porció d'aliment, una carícia, paraules afables, etc. No troben gens adequat l'entrenament "a l'antiga" a base de càstigs, ja que genera més problemes de nerviosisme i agressivitat amb l'animal a part de molts altres problemes ètics i alguns legals.

També és durant aquesta fase on ja es trien alguns dels cadells més adequats per realitzar les feines encomanades i es descarten els que no són tan aptes per aquest fi. Es fan servir diversos tests per mirar la comptabilitat del gos a la seva futura feina, que poden arribar a ser molt diversos depenent de la funció específica de l'animal. Les aptituds més bàsiques que es miren en aquests tests, en resum, són:

- Atracció social a estímuls humans
- Seguir a les persones
- Acceptació de moderació o restricció
- Acceptació de dominància social
- Acceptació d'elevació
- Conducta de recuperació d'objectes
- Sensibilitat i/o temor als sons
- Sensibilitat visual respecte objectes desconeguts

Les ordres que s'ensenyen abans d'acabar aquest període són, en la majoria dels casos, les següents. Els noms que es donen a aquestes ordres depenen de l'idioma que prefereixi adoptar l'ensinistrador, però s'acostuma a fer servir la nomenclatura anglesa:

- Seure (sit)
- Estirar-se (down)
- Acceptar el collar, la corretja i aprendre a anar al costat esquerre de l'amo sense exercir gaire tensió (heel/close)
- Quedar-se quiet (stay/wait)
- Posar-se/quedar-se dret (stand)
- Venir quan el criden (come)

Una vegada apreses totes aquestes ordres i passats aquests 12 mesos comença la següent fase de l'entrenament.

En aquesta etapa, s'esterilitza a l'animal de manera obligatòria.

Dels 12 als 18 mesos:

Depenent de la finalitat del gos, en aquesta etapa tornen al centre que s'encarrega de l'ensinistrament avançat o continuen amb la família d'acollida i també continuen amb l'ensinistrament avançat (sempre i quan, l'entrenador caní formi part d'aquesta llar).

Durant aquesta etapa, se li ensenyen al gos totes les normes, ordres i conceptes que necessitarà saber per dur a terme les feines que se li encarreguin.

Per exemple, a un gos pigall se li ensenya a anar amb arnés, a caminar en línia recta, a senyalitzar adequadament voreres i escales, a esquivar o senyalitzar obstacles, a saber actuar en un entorn de trànsit urbà, a buscar portes d'entrada o sortida i pujar i buscar seients buits als transports públics, etc. A partir d'aquí se l'exposa a situacions cada vegada més difícils on el gos ha de resoldre ell sol.

Un altre exemple és un gos senyal que se li ensenya a reconèixer el sons de diferents procedències i a avisar l'amo, sabent diferenciar sons externs als sons que ha d'avisar.

O en el cas del gos de teràpia per geriàtrics se li ensenya a obeir certs tipus d'ordres en jocs i proves que es realitzen durant la teràpia, seguint les ordres de tot aquell que les digui i no només l'amo, i a no pujar o tenir un contacte físic massa brusc amb les persones dels geriàtrics degut a la seva possible debilitat cutània o òssia, per a no fer mal a cap persona de la tercera edat.

Així doncs, en aquesta etapa és on veiem més diferències pel que fa a l'ensinistrament de cada tipus de gos de teràpia o d'assistència, i és on es diferencia l'entrenament de cada animal per la seva funció definitiva, seguint unes ordres o altres per adaptar l'ensinistrament als requeriments desitjats.

Fase d'acoblament:

Aquí també depèn la funció definitiva del gos i on hagi fet la última fase d'entrenament. Si es tracta d'un gos que ha tornat al centre per fer la última fase d'entrenament, en aquesta fase, el nou propietari ha de passar un mes visitant el centre per tal d'aprendre la manera de manejar-lo i conviure-hi.

Es tracta d'assolir un vincle entre la persona i l'animal de respecte, comprensió, afecte i ajut mutu que

permeti a l'animal dur la seva feina d'assistent i a la persona, deixar-se assistir, per arribar a treballar en harmonia de manera conjunta. Per això cal aquesta fase d'acoblament, per aprendre a no dubtar a l'hora de prendre les decisions i donar ordres a l'animal, i a fer-ho de la manera correcta per evitar confusions per part del gos. Les dues parts han de confiar l'una en l'altra, i per això fa falta aquest període de coneixença i treball en equip per aconseguir confiança mútua i poder així, realitzar correctament cada funció en situacions altament diverses. Aquest entrenament permetrà al gos assolir el coneixement cap a les seves tasques i perdre interès per altres aspectes que puguin desviar la seva atenció. La persona que manegi el gos també haurà de saber sempre com mantenir el gos concentrat, motivat i atent als entrenaments o al dia a dia a partir de premis (aliments, afecte, carícies...).

Només si s'assoleix aquesta confiança i afecte mutu, l'animal podrà realitzar la seva tasca amb la motivació de fer feliç al seu amo, obeint-lo en tot moment o desobeint-lo en situacions on hagi d'avisar-lo o fer-lo canviar de direcció per la seva seguretat. Així doncs, l'amo ha d'entendre també aquests canvis i potenciar-los.

Gossos que s'entrenen de més grans:

En aquest cas, els gossos que s'agafen no són cadells acabats de néixer, i a més, és més comú que no siguin de races pures o barreges entre les races més utilitzades, ja que, sobretot al nostre país, s'utilitzen gossos de gossera per a dur a terme diversos tipus d'assistència. També es fan servir, en alguna ocasió, els gossos de companyia que ja posseïa la persona que sol·licita l'assistència.

Al agafar-los de la gossera o altres institucions, els gossos han de passar un procés de selecció més sever que el dels cadells, ja que l'ensinistrament no es fa de tant petits i hi ha algunes conductes, pors o temors difícils de canviar o eradicar.

Al igual que es fan uns tests estandarditzats per triar els individus més aptes segons les seves aptituds i característiques en cadells, aquí també es fa, però de manera més selectiva per la seva futura funció i depenent de la llar i la persona a qui assistiran. Per exemple, com ens explicaven les responsables de ASKAL sobre la selecció de gossos per a persones amb deficiències auditives, si han de servir per senyalitzar a aquestes persones, es buscarà un gos que tingui interès i es senti atret pels sons diversos, sense neofòbies (por o temor a les situacions o objectes que no han vist mai), social i que compleixi les normes dels tests que hem esmentat amb anterioritat. A més, si, per exemple, el noi que l'ha sol·licitat és esportista i porta un ritme de vida molt actiu, es buscarà un gos jove, esportiu, que pugui acompanyar a la persona en el seu dia a dia. Aquesta és la política que segueixen tant en aquesta associació com en moltes altres que recullen els animals de protectores o altres institucions similars.

Així doncs, el procés d'entrenament comença amb la selecció. Després d'una selecció acurada i severa (com diuen les responsables d'ASKAL, de cada 300 gossos que hi ha a les protectores, en serveixen uns 10 al principi, i després acaben l'entrenament uns dos o tres gossos), es procedeix a l'ensinistrament.

En aquest cas, els gossos passen a viure amb el seu ensinistrador o amb una família d'acollida que es compromet a seguir les pautes de l'ensinistrador i a lliurar-lo a aquest amb la freqüència establerta (cada dia, cada dos dies, etc) per tal de poder assolir els coneixements i les pautes desitjades en el menor temps possible. L'ensinistrador comença amb les mateixes normes bàsiques i ordres comunes que hem especificat abans amb els cadells, i seguidament, continua amb els entrenaments més específics depenent de la funció del gos. Aquest entrenament és una segona tria dels animals, ja que alguns s'han de retirar del procés perquè no poden assolir els aspectes necessaris per dur a terme la funció en qüestió. Tot i així, alguna organització com ASKAL fa l'entrenament per fases amb diferents ensinistradors de l'associació per tal que l'animal s'adapti a treballar i conviure amb persones diferents i per tal que no pateixi un estrès considerable quan sigui entregat als propietaris.

Una vegada l'animal s'ha entrenat, es fa una fase d'acoblament molt similar a la que hem explicat anteriorment per tal de crear el vincle entre l'animal i la persona assistida, i poder així, conviure dia a dia fent correctament la seva funció, tan l'assistent com l'assistit.

Aquest procés també pot durar força, depenent de la velocitat d'aprenentatge de l'animal, i els temps més comuns oscil·len entre els 8-10 mesos. Tots i així, es calcula que aproximadament des del moment de la sol·licitud a l'accés a l'animal, si tot va bé, poden passar uns 1'5-2 anys (sol·licitud, entrevistes, busca d'animals de protectores i selecció, entrenament i acoblament).

Gossos no aptes per l'entrenament:

Pel que fa als gossos que no són aptes per aquestes funcions, es retornen a la protectora si van ser agafats d'allà (no gaire comú), es retornen a l'associació encarregada de criar-los per aquest fi per tal de que se n'encarreguin o els busquin una nova llar o es queden en cases d'acollida.

Aquests animals, passen a ser mascotes de companyia i s'intenta que la seva qualitat de vida sigui òptima buscant famílies que vulguin adoptar-los.

CONDICIONS DE VIDA:**Gossos de teràpia:**

Els gossos de teràpia una vegada acabat l'entrenament o ensinistrament passen a viure amb els terapeutes responsables de les teràpies assistides amb animals o amb famílies d'acollida que es fan càrrec de l'animal i el cedeixen als terapeutes sempre que calgui per fer les teràpies amb l'animal. Hi ha varies opinions al respecte de decidir una cosa o l'altre, però molts defensen que si l'animal està sempre amb el terapeuta, el seu vincle és més gran i es pot aprofundir més en les teràpies, a més que aquests, al ser professionals en la matèria acostumen a saber sempre quan l'animal necessita un descans o quan té un problema.

Sigui la opció que sigui, la llar on visqui l'animal ha de complir certes obligacions que les associacions tenen establertes. Es basen sobretot en:

- Menjar i aigua seguint una dieta adequada, controlada i seguint una rutina.
- Estones de descans en les que l'animal pugui fer el que vulgui sense rebre ordre continues.
- Higiene general de l'animal estricta, ja que és un gos que ha d'entrar a tot arreu.
- Realitzar les revisions veterinàries obligatòries, seguir les pautes de vacunació i desparasitació adequades.
- Tenir un espai personal per descansar, jugar o realitzar les seves activitats.
- Tenir un lloc de defecacions o treure'l a passejar abans de les sessions i les vegades que calgui durant el dia.
- Seguir potenciant la seva conducta social positiva i no utilitzar l'animal per altres qüestions personals, per evitar que oblidí o canviï les seves normes preestablertes.

Gossos d'assistència:

Els gossos d'assistència, una vegada acabat l'entrenament i la fase d'acoblament, passen a viure a casa de la persona a la que assisteixen. Una vegada es traslladen, les organitzacions o associacions duen a terme visites de rutina per tal d'assegurar un benestar animal òptim per l'animal i comprovar que l'entrenament és efectiu i cada part (assistent i assistit) duen a terme la

seva funció correctament. Aquestes visites es fan al principi, depenent de l'associació, cada setmana fins al mes, després cada mes. Al cap de 6 mesos es fa cada mig any i als 2 anys, les visites passen a ser una vegada a l'any. Tot i així, cada associació fa les visites amb una freqüència força flexible i s'acostumen a reduir freqüentment si tot va bé a la casa de la persona assistida.

En aquest cas, també s'han de seguir les normes que hem explicat en els gossos de teràpia, però a més, s'ha de respectar i conèixer la normativa del peto de treball que porten aquests animals i treure-li el peto que porta quan treballa, perquè vegi que llavors no es requereix la seva ajuda i que pot descansar tranquil·lament, ja que si es deixa sempre posat, l'animal pot pensar que ha d'estar alerta i si passa massa temps pensant-ho, pot assolir nivells d'estrès elevats que són perjudicials tan per l'animal com per l'assistència.

Per tant, és important anar coneixent a l'animal i anar veient quan es necessita la seva ajuda per tal de tenir un equilibri a la llar entre les hores de feina i les hores de descans. Si s'adquireix una rutina establerta i un equilibri entre treball i descans, tant l'animal com la persona en poden sortir beneficiats. Tot i així, aquest és un factor que depèn de l'animal, de la persona, i del vincle que comparteixen. A l'Annex II podeu trobar el Manual per l'usuari del gos senyalitzador de sons per poder veure un exemple.

La jubilació:

Com tot ésser viu que treballi, és necessari que l'animal a una certa edat es retiri de la seva funció d'assistència o teràpia per tal d'acomplir les seves necessitats com a gos geriàtric. A partir d'una certa edat, segons estudis demostrats, els animals tendeixen a augmentar considerablement la incidència a patologies diverses (de visió, òssies...) que poden dificultar la funció d'un gos d'aquestes característiques. A més, també amb l'edat la seva resistència física, la seva resistència a l'estrès i la seva paciència es poden veure disminuïts, observant també un augment de l'agressivitat enfront situacions molestes o doloroses. Per totes aquestes raons és recomanable "jubilar" un gos d'assistència o teràpia als 8-10 anys de vida. Tot i així, l'edat de jubilació és un factor que varia molt entre animals, caràcters i presència de patologies.

Una vegada arribat a aquesta edat, depenent de l'associació que porti els temes reguladors de l'animal, aquest s'ha de quedar a viure amb la persona que ha assistit, i, en alguns casos, es pot retornar al centre d'ensinistrament o buscar alguna casa d'acollida, on s'encarreguen de l'animal de manera adequada fins la seva mort.

COM ACCEDIR A UN GOS D'ASSISTÈNCIA:

Per accedir a gossos d'assistència a Espanya has de posar-te en contacte amb l'associació AEPA i demanar una sol·licitud, que es pot fer per internet a la web: <http://www.aepa-catalunya.org/sol.licitud.php>. Un cop feta la sol·licitud ells ja es posaran en contacte amb la persona en qüestió i estudiaran el seu cas. S'ha de dir que per tenir un gos d'assistència s'han de complir una sèrie de requisits, el primer de tots és argumentar el motiu per qual es necessita l'ajuda d'un gos d'assistència. A més, també s'ha d'especificar a quin tipus de grup de gossos d'assistència va dirigida la sol·licitud: gos de servei, de senyalització de sons, pigall, d'autisme o d'avís. A partir d'aquí l'associació estudia cada cas individualment i pren les decisions oportunes. Depenent del tipus de gos d'assistència que es necessiti, la sol·licitud s'enviarà a associacions més especialitzades en el tema. Hi ha

un exemple de sol·licitud a l'Annex I que podeu consultar.

COM ASSISTIR A TERÀPIES AMB ANIMALS:

Avui en dia, hi ha moltes associacions que ofereixen diferents tipus de TAA de bona qualitat i amb bons resultats. Les persones interessades s'han de posar en contacte amb aquestes associacions via telefònic a o via e-mail per informar-se. Normalment aquest tipus de teràpies van dirigides a persones que realment ho necessiten: nens autistes, persones amb algun grau de discapacitats, en centres penitenciaris, tot i que això no vol dir que qualsevol persona interessada no hi pugui assistir. Només es necessiten ganes de treballar amb animals i bones intencions.

LEGISLACIÓ I NORMATIVA:

Legislació a Espanya pel que fa als gossos d'assistència:

La regulació del dret d'accés de persones cegues o amb deficiències visuals usuàries de gossos guia als llocs i espais públics o d'ús públic es va abordar inicialment per l'Estat l'any 1983, a través de dues normes de rang complementari, segons ens explica un informe realitzat per la Fundación Once del Perro Guía (FOPG): aquestes són el Reial Decret 3250/1983, el 7 de desembre de 1983, que regula l'ús de gossos guia per deficients visuals i la Ordre de Presidència del 18 de juny de 1985 sobre l'ús de gossos guia per deficients visuals.

La vertadera regulació del dret d'accés es troba sobretot a la Ordre, ja que el Reial Decret era massa inespecífic sobre els drets dels usuaris de gos guia. A la Ordre del 1985, en canvi, s'explica de manera més extensa i pautada, tot el que pot o no pot fer un usuari de gos guia.

Posteriorment, les competències en matèria d'assistència i serveis socials va passar a les diferents Comunitats Autònomes, que van passar a ser les responsables de la legislació en aquesta matèria, i algunes d'elles van renovar, modificar o canviar algunes normes per anar-les adequant segons els problemes o necessitats que anaven sorgint. Totes les Comunitats Autònomes van crear lleis sobre l'accessibilitat i supressió de barreres, o van aprofitar, si més no, el Reial Decret del 1983 o la Ordre del 1985. Per tant, el gos pigall quedava més o menys legislat a la major part d'Espanya.

Tot i així, la problemàtica va començar amb l'aparició d'altres gossos d'assistència diferents als gossos pigall, ja que les legislacions anteriors per definició no cobrien els mateixos drets pels seus propietaris. Així doncs, les Comunitats Autònomes van haver de modificar o crear noves lleis per tal de proveir amb els mateixos drets als usuaris de tots els gossos d'assistència emprats i coneguts a Espanya fins al moment. Tot i així, no totes les Comunitats Autònomes han realitzat actualment tots els tràmits per publicar aquestes lleis, i encara són un motiu de treball per part de les associacions i administracions.

Segons una divisió molt útil de la FOPG, els estadis d'avenç en termes legislatius es podria ordenar de la següent manera, de menys a més avançades:

- **Lleis sobre accessibilitat i supressió de barreres:** aquestes lleis es basen en la supressió de barreres per evitar la discriminació social a les persones amb discapacitats i pel fàcil accés a tots els espais públics. Tot i així, només inclou en un, dos o tres articles el dret d'accés a l'entorn de les persones cegues amb gos pigall. La definició ve marcada d'aquesta manera pels usuaris cecs o amb deficiències visuals i per tant no és efectiva per altres gossos d'assistència. A més, aquesta regulació, a la pràctica, es veu mancada d'aspectes tècnics i administratius que no es resolen pel fet de ser una normativa de caràcter massa general.

Segons dades de la FOPG, les comunitats autònomes que empen aquesta legislació són Aragó, Astúries, Canàries, Cantàbria, Castella i Lleó, Castella la Manxa i Extremadura. Tot i així, a la legislació de Castella i Lleó, per la seva redacció menys específica a l'hora de determinar l'usuari de gossos d'assistència es refereixen a

aquests de la següent manera, podent entendre així, que es poden incloure altres tipus d'usuaris de gossos d'assistència a la normativa: *les persones amb discapacitat visual o altres que per la seva discapacitat física o psíquica es fes precis que anessin acompanyades de gossos-guia, podran accedir amb ells a tots els llocs, allotjaments, establiments, locals, transports i altres espais d'ús públic sense que això comporti cap despesa addicional.* Tot i així, degut a la seva inespecificitat i a que no ha estat redactada específicament per aquesta funció, no es podria incloure en els apartats següents de lleis més desenvolupades en la matèria.

- **Lleis que afegeixen les regulacions específiques sobre gossos pigalls:** Aquestes lleis engloben una regulació específica del dret d'accés amb el gos pigall i aquesta vegada, ja són més específiques, ja que inclouen els següents aspectes:
 - o Realitzen una definició del concepte de gos pigall i regulen condicions i procediments pel seu reconeixement per part de l'Administració de la Comunitat Autònoma, encara que segons dades de la FOPG, a la pràctica encara hi ha aspectes que no es compleixen i no es fa el reconeixement formal, obligant als usuaris a exercir el seu dret mitjançant l'acreditació expedida per la ONCE i el distintiu de la FOPG.
 - o S'enumeren els llocs i espais públics de lliure accés, i que per tant, han d'adaptar les normatives.
 - o Es defineix el concepte de dret d'accés i es regulen aspectes com l'accés al transport públic col·lectiu i taxis, la gratuïtat de l'accés, les obligacions de l'usuari i les condicions higiènic-sanitàries que ha d'acomplir l'animal entre d'altres.
 - o S'estableix un marc d'infraccions i sancions específiques per la vulneració dels drets d'accés o l'incompliment de les obligacions, i se'n determina la competència i procediment sancionador. La denegació d'accés a espais privats com hotels, taxis, comerços o d'altres es considera una infracció greu, i la denegació d'accés a llocs públics com edificis oficials de l'Estat, transports públics o d'altres es considera una infracció molt greu.

Les Comunitats Autònomes que utilitzen aquest tipus de legislació són Andalusia, les Illes Balears, La Rioja, Madrid, Múrcia i Navarra. Catalunya fins fa poc formava part d'aquest grup però des del 2009 va renovar la legislació amb l'aprovació de la Llei 19/2009 al Parlament de Catalunya. Madrid, per la seva part, també conta amb un avantprojecte de Llei del 2006 que va entrar en fase d'inactivitat, i que s'espera que es reprengui ja que associacions com AEPA-Madrid ja estan lluitant per aconseguir-ho.

- **Lleis que afegeixen les regulacions específiques sobre gossos d'assistència:** aquest últim apartat inclou les lleis en estadis més avançats en la matèria. Es refereix a aquestes com les més avançades des de la FOPG i la Asociación Española de Perros de Asistencia degut a que canvien la normativa específica dirigida al gos pigall i les persones amb deficiències visuals cap a qualsevol persona afectada per algun tipus de discapacitat que necessiti l'ajuda de gossos ensinistrats específicament pel problema en qüestió de l'usuari, i també, als oficialment denominats gossos d'assistència. Les

Comunitats Autònomes que han aprovat aquestes lleis són: Comunitat Valenciana (Llei 12/2003), Galícia (Llei 10/2003), País Basc (Llei 10/2007) i Catalunya (Llei 19/2009).

En aquest últim apartat, les lleis mencionades han estat aprovades, amb l'ajuda directe de diverses associacions que han lluitat i han treballat molt per fer possible l'aprovació d'aquesta normativa més ample per gossos d'assistència i els seus usuaris i no només per gossos pigall. Associacions que han participat activament en la modificació i aprovació d'aquestes lleis són: ARCADYS, AEPA, AEPA-Euskadi i AEPA-Catalunya, entre d'altres.

El problema que ha suposat el redactat independent de cada legislació específica d'aquest grup per cada Comunitat Autònoma mencionada fa que cadascuna d'elles es refereixi a aquests d'una manera diferent, i que això faci variar la normativa i legislació depenent de la Comunitat Autònoma, dificultant així la coneixença i aplicació de drets i deures per part dels usuaris d'aquests animals. A més, no sembla que hi hagi gaire garanties de futur pel que fa a l'homogeneïtzació en la regulació per les Comunitats.

- Comunitat Valenciana: es refereix als gossos d'assistència com a gossos pigalls, gossos senyal, gossos de teràpia i gossos d'assistència per discapacitats no visuals ni auditius. Com podem veure, aquesta llei està redactada de manera errònia ja que els gossos de teràpia no són gossos d'assistència i no segueixen les mateixes rutines i accions que aquests, necessitant per ells mateixos una normativa específica, ja que les seves funcions varien en molts aspectes i per tant, les normatives, obligacions i sancions d'aquests haurien de ser diferents per cobrir els aspectes legals relacionats a aquestes funcions. Alguna associació com la FOPG es refereix a aquest error en el redactat com un problema important que fa que incloguin molts animals que es podrien considerar de teràpia (segons alguns sectors) en un calaix de sastre que podria contenir la majoria de gossos amb o sense entrenament específic, i acusa que això perjudica als gossos d'assistència que si que tenen una regulació més específica i fàcilment aplicable i que això ha fet frenar la posada en marxa de les normes de desenvolupament de la llei anterior contingudes al Decret del 3 de novembre del 2006 del Consell de la Generalitat Valenciana.
- Galícia: la llei 10/2003 inclou en les seves definicions als gossos pigall i als gossos de servei que auxiliïn a discapacitats físics. Això comporta que queden desemparats de la legislació els usuaris de gossos senyal, gossos d'assistència per trastorns de l'espectre autista o d'altres. Es contempla la possibilitat d'afegir altres gossos d'assistència a la normativa via reglamentària, però encara no s'ha produït cap avenç en aquest desenvolupament normatiu.
- País Basc: aquesta llei opta per una definició més general que, segons el redactat diu: *són gossos d'assistència tots aquells que hagin sigut ensinistrats, per entitats especialitzades de reconeguda solvència, per l'acompanyament, conducció, ajuda i auxili de persones amb discapacitat*. Així doncs, gràcies a l'ajuda de AEPA-Euskadi, aquesta legislació obté un caràcter més general que

avarca tots els gossos d'assistència que definim en aquest treball. En aquesta legislació si que s'aconsegueix vincular les normatives a qualsevol gos d'assistència, fixant drets i deures.

- Catalunya: defineix els gossos d'assistència com a gos guia o pigall, gos de servei per persones amb discapacitat física, gos de senyalització de sons, gos d'avís per alertes mèdiques i gossos per trastorns de l'espectre autista. Aquesta legislació si que inclou tots els gossos d'assistència emprats a Catalunya a l'actualitat, però es pot convertir en un problema si en el futur aparegués un nou tipus de gos d'assistència. Tot i així és de les més específiques i ben informada sobre la situació actual dels usuaris d'aquests animals, regulant més correctament les normatives referides a aquest sector.

Legislació a Espanya pel que fa als gossos de teràpia:

No hi ha cap legislació específica que reguli l'activitat, l'accés a espais determinats, o altres aspectes crucials per la correcta utilització dels gossos com a eines per les teràpies assistides, però, com ja hem explicat abans, en la legislació de la Comunitat Valenciana es veuen regulats per unes normatives que no són ben bé les que els pertoquen per les condicions de vida, aspectes sobre el seu ensinistrament i funció que realitzen. Tot i així, hi ha associacions com AIGAT (Associació Internacional de Gossos d'Assistència i Teràpia), creada a Catalunya, que s'estan mobilitzant per aconseguir una legislació adequada tant pels gossos d'assistència com pels gossos de teràpia.

Normatives esmentades:

Reial Decret 3250/1983:

<http://www.boe.es/boe/dias/1984/01/02/pdfs/A00004-00004.pdf>

Ordre de Presidència del 18 de juny de 1985:

<http://www.boe.es/boe/dias/1985/06/27/pdfs/A20069-20070.pdf>

Llei 3/1998 de Castilla i Lleó:

<http://www.csd.gob.es/csd/instalaciones/politicas-publicas-de-ordenacion/maid/144-37.pdf>

Llei 12/2003 de la Comunitat Valenciana:

http://asociacionlealcan.org/ley_12_2003.pdf

Llei 10/2003 de Galícia:

http://www.imagina.org/leyes/Ley%20102003%20Galicia_perros%20de%20asistencia.pdf

Llei 10/2007 del País Basc:

<http://www.boe.es/boe/dias/2011/10/26/pdfs/BOE-A-2011-16753.pdf>

Llei 19/2009 Parlament de Catalunya:

<http://www.boe.es/boe/dias/2011/10/26/pdfs/BOE-A-2011-16753.pdf>

ELS GOSSOS D'ASSISTÈNCIA I TERÀPIA A ESPANYA:**ORGANITZACIONS A ESPANYA:**

En els últims anys hi hagut una espècie de petita “revolució” sobre noves organitzacions que tracten aquest tema. Això ha facilitat que tant els gossos d'assistència com els de teràpia puguin ajudar a molta gent necessitada. Tot i així, l'ajuda no és suficient i les organitzacions avui en dia encara lluiten per reconèixer els valor d'aquests animal. Un bon exemple seria:

- **AETANA (Asociación Española de Terapia Asistida con Animales y Naturaleza):**

La funció de l'Associació és la d'informar, integrar i associar professionals i persones interessades en les teràpies i activitats assistides amb animals. Informar sobre la situació actual i organitzar reunions informatives sobre el tema. A més, realitza diferents cursos per a totes les persones interessades (tant professionals com lúdicament) en la TAA.

- **AEPA (Asociación Española de Perros de Asistencia):**

Està formada per persones voluntàries sense ànim de lucre i amb els següents objectius:

- Informar sobre els gossos d'assistència, educar-los i entregar-los gratuïtament a persones discapacitades físiques i/o auditives.
- Un cop entregat l'animal donen assessorament al gos durant tota la seva vida.
- Preparar gossos per ser útils en sessions de teràpia.
- Treballar per aconseguir la llei i el reglament de lliure accés per les persones usuàries de gossos d'assistència a les diferents comunitats.
- Impartir xerrades informatives en actes diversos.
- Impartir cursos de formació en educació canina i teràpies assistides amb animals.

- **AEPA-Catalunya:**

Es va construir el juliol de 2008 amb l'objectiu de realitzar una tasca similar que AEPA però només a nivell de la comunitat de Catalunya. Així s'asseguren que l'ensinistrament, entrega i posterior seguiment dels gossos catalans es realitza i és més fàcil des d'un punt de vista administratiu.

- **AEPA-Euskadi:**

L'objectiu de realitzar una tasca similar que AEPA però només a nivell de la comunitat d'Euskadi. Així s'asseguren que

l'ensinistrament, entrega i posterior seguiment dels gossos es realitza i és més fàcil des d'un punt de vista administratiu.

- **AEPA-Madrid:**

L'objectiu de realitzar una tasca similar que AEPA però només a nivell de la comunitat de Madrid. Així s'asseguren que l'ensinistrament, entrega i posterior seguiment dels gossos es realitza i és més fàcil des d'un punt de vista administratiu.

- **ONCE-FOPG (Fundación Once del Perro Guia):**

La seva finalitat és la de proporcionar gossos guia per auxiliar la mobilitat de persones cegues o amb alguna deficiència visual. Organitza exhibicions per tota Espanya, amb l'objectiu de difondre la tasca de treball que realitzen aquests tipus de gossos. Expliquen el seu ensinistrament i intenten conscienciar a la societat respecte la gran importància respecte el dret del lliure accés d'aquests gossos a llocs públics.

- **ASKAL (Perros Para Personas Sordas):**

Associació sense ànim de lucre dedicada a l'ensinistrament de gossos per persones amb pèrdua d'audició. Les persones augmenten la seva autonomia i control sobre el seu entorn.

A més, els hi aporten companyia i recolzament emocional. L'associació rescata gossos de protectores i altres centres d'animals abandonats i els selecciona per la seva reactivitat pels sons i la seva bona naturalesa per ser gossos de servei.

- **AIGAT (Associació Internacional d'Entitats de Gossos d'Assistència i Teràpia Assistida amb Animals):**

Va ser creada a principis del 2010 amb l'objectiu de crear un front comú a nivell internacional per agrupar la temàtica relacionada amb els gossos d'assistència i els animals de teràpia. El seu objectiu és agrupar totes les entitats i centres d'ensinistrament que treballen amb el gos d'assistència i l'animal de teràpia per tal que aquestes es trobin per intercanviar idees i treballar coordinadament. D'aquesta forma serà possible treballar per aconseguir una bona legislació que recolzi i empari a tots aquests animals i els seus propietaris i es podrà assolir l'estandardització del seu ensinistrament per tal de garantir i obtenir resultats de gran qualitat.

La finalitat de l' AIGAT és doncs situar aquests animals i la tasca que fan en el lloc que els hi pertoca dins la nostra societat, és a dir, al costat de les persones amb necessitats especials, tot compartint la seva vida i millorant el seu dia a dia.

- **ACGA (Associació Catalana de Gossos d'Assistència):**

L'ACGA va ser creada a principis de l'any 2002 per un grup de persones amb la intenció d'ajudar les persones que pateixen algun tipus de discapacitat i a la vegada també ajudar alguns dels milers de gossos abandonats del nostre país. Per tant, l'ACGA es va crear amb la filosofia d'utilitzar sempre gossos abandonats, de raça o no, per ensinistrar-los com a gossos d'assistència.

- **AIAP (Asociación de Intervenciones Asistidas con Perros):**

Associació que vol fomentar i difondre les intencions (teràpia, educació i activitat) de la teràpia assistida amb gossos. A més, de la difusió dels gossos d'ajuda social. Realitza cursos, ensinistra animals i col·labora amb altres organitzacions i col·legis per dur a terme els seus objectius.

Aquest llista correspon a les Associacions més representatives en el nostre país, però s'ha de mencionar que hi ha moltes altres associacions que realitzen una tasca molt important en l'ensinistrament, difusió i teràpia amb gossos. Sense les quals, tots els triomfs aconseguits sobre aquest tema no hagués estat possible. Un exemple serien: Dognature (que treballa conjuntament amb AETANA), Fundació Affinity, Bocalán o altres.

ENTREVISTES:

Ens hem posat en contacte amb Álvaro Reyes, director de l'associació Dognature (ANOIS) i amb Cristina Carles, Directora d'ASKAL, per conèixer una mica més la seva feina i la de les associacions en general, i per veure què en pensen d'aquestes teràpies des d'un punt de vista ètic. Hem conservat l'idioma de l'entrevista en castellà al ser més fàcil pels entrevistats al respondre-la i per no errar o canviar les seves paraules o intencions fent una traducció.

ENTREVISTA SOBRE TERÀPIA ASSISTIDA AMB ANIMALS:

Entrevistadors: Bernat Gumà i Lúdia Gómez.

Entrevistat: Álvaro Reyes, president i director de la associació dognature (ANOIS).

1. ¿Perteneces a alguna asociación? ¿En qué se basa y cómo se organiza?

Si, Anois que es una asociación sin ánimo de lucro, trabajamos asociados a AETANA, asociación española de terapias asistidas con animales y naturaleza, y la asociación Eneagrama. Dentro de ANOIS, se fundo el proyecto DogNature (www.dognature.es) dedicada a todos los temas relacionados con los canes, desde actividades, cursos y taa.

Para más info: <http://www.dognature.es/quienes-somos.html>

2. ¿En qué consiste exactamente tu trabajo?

Como presidente y director de la asociación, trabajo dedicado a las funciones de dichos cargos a nivel del equipo multidisciplinario del organigrama de dicha asociación. Y en mi trabajo de campo, la especialidad es dedicarme al adiestramiento y manejo de los animales con los que trabajamos, Etología aplicada.

3. ¿Cuánto tiempo le dedicas?

Es un trabajo a tiempo completo, de lunes a lunes, puesto que los animales necesitan cubrir diariamente todas sus necesidades, y éste es el pilar del trabajo terapéutico, si los animales caballos o perros, no están bien física y mentalmente, el trabajo terapéutico nunca podrá ser realizado con éxito.

4. ¿Cómo decidiste dedicarte a la terapia asistida con animales?

El inicio, radica en la implicación personal, ante un trabajo de autoconocimiento, que se ha acompañado a la perfección con mi tiempo libre y mis hobbies: los animales y la naturaleza. El ver los beneficios personales, y los aprendizajes de la madre naturaleza, invitan a darlos a conocer a mas personas para que finalmente nos realicemos como seres sociales que somos. Como animales gregarios, cerramos los círculos, que benefician nuestros instintos primarios, en un equilibrio: mente-corazón-cuerpo. (Cerebrotriuno)

5. ¿Consideras que es un trabajo gratificante?

Si, pero lo es siempre que sepamos aplicar los principios proxémicos, que dan limites a tu ser, en cuanto a la interacción con los demás, cuidando así tu integridad emocional. Ley de correspondencia.

6. ¿En qué partes de España trabajáis?

Principalmente en Cataluña, pero viajamos a lo largo y ancho de toda España, incluso centro y sur América, para informar y dar a conocer la importancia de la aplicación de la etología como base para luego aplicar correctamente cualquier actividad terapéutica.

7. ¿Qué tipo de animales usáis en las terapias?

Caballos y perros, y su medio ambiente, siempre unidos, o al menos intentando conectar a la persona con la naturaleza del animal, que es la misma para el humano. Es un recordatorio al origen de nuestra especie.

8. ¿Educaís vosotros mismos a los animales de terapia?

Si, esa es la tarea que me corresponde en el equipo multidisciplinario que trabajo en la terapia. Un especialista del animal, el educador, psicólogo, terapeuta, fisioterapeuta etc. Cada miembro del equipo se dedica a su parcela y ayuda en su especialidad a facilitar los objetivos marcados.

9. ¿Has tenido la oportunidad de ver casos reales? Si es así, ¿cuál es el caso que más te ha afectado (no hace falta especificar nombres)?

Todos los casos nos pueden afectar, pero el trabajo personal es la base para estar por encima de ello. El trabajo que mas me afecta el mi propia terapia, y en ello trabajo para ser mejor terapeuta.

10. ¿Tenéis en cuenta alguna legislación? ¿Cuál?

Actualmente, cada comunidad autónoma, trabaja sus propias legislaciones, desde las que no las tienen, hasta las que se ocupan de algo en concreto. Tenemos que trabajar en el conocimiento y la lucha por legalizar estas actividades en todos los ámbitos.

11. ¿Los integrantes de la asociación, recibís algún tipo de preparación? ¿Cuál?

La que corresponda a la actividad que realice en el equipo multidisciplinario. Si se cuenta con un especialista en perros, estudiara etología y trabajara con un veterinario. Si es terapeuta, estudiara psicología etc. Todo lo que este al alcance para ofrecer un trabajo de calidad, nunca de cantidad.

12. ¿Hay algún requisito que debes cumplir para realizar las terapias?

Ser responsable con tu tarea, no jugar a ser psicólogos o veterinarios o lo que sea. Y cumplir ciertos valores ejemplo: <http://www.aetana.es/index.php/20091228183/Quienes-somos/General/Valores-AETANA.html>

13. ¿Recomendarías la terapia asistida con animales?

Desde luego, ésta y todas las terapias que puedan ayudar en el desarrollo personal, psíquico o motriz. Es una herramienta más y todos los organismos, educación, sanidad entre otros han de unificar contextos, y marcar objetivos conjuntos. No hay una terapia universal, hay muchas formas de ayudar como personas habemos en el mundo.

14. ¿Éticamente, qué opinas de la terapia asistida con animales? Hay gente que piensa que es explotación animal, ¿qué les dirías?

Cero que he dejado claro esto. Y Ratifico la importancia del conocimiento y la ética.

15. ¿Y qué piensas de los perros de asistencia, también desde un punto de vista ético?

Mientras se respete su etología y su bienestar físico-mental, lo cual es lo mismo, trabajaremos bien. Creo que debemos de trabajar en la manera que adiestramos y manipulamos los animales, nosotros trabajamos en ello, y queda mucho por hacer.

ENTREVISTA SOBRE GOSSOS D'ASSISTÈNCIA:

Entrevistadors: Bernat Gumà i Lúdia Gómez.

Entrevistada: Cristina Carles, presidenta d'ASKAL.

1. Perteneces a ASKAL. ¿En qué se basa y cómo se organiza?

ASKAL se basa en el voluntariado, el servicio de ayuda gratuito a persona con una discapacidad específica como son los problemas auditivos y a recoger perros de protectora mestizos que tienen un enorme potencial sin necesidad de criar o utilizar perros de raza. Nosotros no vendemos perros entrenados ni lo pretendemos, lo que queremos es ayudar a las personas que lo necesitan.

ASKAL se organiza en Comunicación (dónde dan a conocer ASKAL, sus acciones, los perros de protectora que utilizan y mucha información más en ferias, demostraciones, charlas, y otras), Formación (dónde hacen cursos de entrenamiento de animales con una doble finalidad: formar a personas oyentes y sordas en el entrenamiento de los

perros, permitiendo así, una integración social para las persona sordas y un aprendizaje para ellos que no podrían acceder a éstos cursos en los otros centro de entrenamiento canino) y Entrenamiento (dónde entrenan a los perros, los seleccionan para una persona específica, etc.).

Además en ASKAL cuando recibimos una solicitud para un perro, hacemos una entrevista a la persona solicitante para conocer su estilo de vida, actitud y otros aspectos importantes para escoger un perro adecuado a esa persona. A partir de aquí se entrena el perro de 8 a 10 meses (aunque puede variar dependiendo de perro, entrenador, factores externos...) con distintos entrenadores para que el perro se acostumbre a trabajar con distintas personas y procuramos una acoplación del perro al usuario lo más buena posible, que acostumbra a durar unos 6 meses. De ésta forma minimizamos el estrés por el cambio de propietario del animal evitando que se apegue mucho a los entrenadores.

2. ¿En qué consiste exactamente tu trabajo?

Como directora de ASKAL, hago de todo un poco. Me encargo de la gestión administrativa, participo en comunicación, me encargo de la coordinación de los entrenadores y del voluntariado y hago también cursos de formación entre otras funciones.

3. ¿Cuánto tiempo le dedicas?

Unas cuatro horas diarias como mínimo, acostumbran a ser más.

4. ¿Cómo decidiste dedicarte al mundo de los perros de asistencia?

Es una historia muy larga. En resumen, yo soy veterinaria y estuve mucho tiempo fuera de España en proyectos de cooperación al desarrollo como Veterinarios sin Fronteras, en países del 3r mundo. Por temas personales, cuando volví, quise cambiar mi actividad diaria por ésta, ya que así puedo compaginar mi labor como veterinaria y hacer a la vez una labor social para ayudar las personas.

5. ¿Consideras que es un trabajo gratificante?

Enormemente. Por eso creo que los voluntarios se ven atraídos por este mundo y permanecen tiempo en él. Hay dos grandes satisfacciones desde mi punto de vista: por una parte tenemos la satisfacción de recoger un perro de una protectora y ver su evolución de un estado casi "salvaje" a un perro entrenado, con una función muy importante y que disfruta con su trabajo, y por otra parte las personas a las que ayudamos nos comentan que les hemos cambiado la vida hacia mejor.

6. ¿En qué partes de España trabajáis?

A nivel Nacional, dónde nos hacen la solicitud, vamos allí.

7. ¿Educáis vosotros mismos a los perros para personas con deficiencias auditivas?

Sí, así es.

8. ¿Has tenido la oportunidad de ver casos reales? Si es así, ¿cuál es el caso que más te ha afectado (no hace falta especificar nombres)?

He visto todos los casos que han pasado por ASKAL. Yo considero que lo más impresionante, más que un caso concreto, es que nos ha sorprendido muchísimo la comprensión y conocimiento que los usuarios han adquirido con sus perros sobre su comportamiento diario o normal. Han aprendido a utilizar muchas señales de comportamiento del perro, no específicos, para mejorar su percepción del entorno. No solo les ayuda señalándoles los sonidos, sino que hace mucho más. Además, es muy gratificante el vínculo que se crea entre usuario y perro, porque aunque hayas entrenado al perro, cuando vas a verlo, el perro está muy contento de verte, pero prefiere sentarse con el usuario y ver éste vínculo creado te hace sentir muy satisfecho.

9. ¿Tenéis en cuenta alguna legislación? ¿Cuál?

En Cataluña y otras Comunidades Autónomas hay leyes que permiten a los perros de asistencia para deficiencias auditivas entrar en los espacios públicos y cumplimos todos los requerimientos, además de pedir al propietario que inscriba al perro al perro, se encargue de sus condiciones higiénicas y legales, etc. En otras Comunidades con una legislación menos específica nos tenemos que adaptar un poco a las condiciones que nos encontramos. Además, tenemos un núcleo zoológico dónde entrenamos y tenemos animales que también cumple todas las normas específicas y de protección animal que requiere.

10. ¿Los integrantes de la asociación, recibís algún tipo de preparación? ¿Cuál?

Los primeros integrantes empezamos sin mucha preparación, con nuestra experiencia y con los casos que nos íbamos encontrando porque en España no había ningún sitio dónde aprender a entrenar un perro para éstas funciones, así que tuvimos que salir al extranjero como Inglaterra u Holanda a formarnos como profesionales. Ahora somos nosotros los que hacemos la formación de los nuevos integrantes voluntarios, aunque no hay un programa educativo específico en ésta materia y se hace también sobre la marcha en algunos voluntarios que aprenden con nosotros durante algunos casos.

11. ¿Hay algún requisito que debes cumplir para poder dedicarte al entrenamiento de perros de asistencia?

Saber de entrenamiento en positivo. No es necesario saber entrenar los perros de señalización de sonidos, pero si saber algo de entrenamiento en positivo.

12. ¿Recomendarías la asistencia por parte de perros a una persona con alguna deficiencia?

Claro, no solo por el trabajo que hacen, sino por la parte emocional del usuario, que mejora su autoestima, su autosuficiencia y su responsabilidad, ésta última por el animal. Esto no la da ninguna otra ayuda técnica.

13. ¿Éticamente, qué opinas de los perros de asistencia? Hay gente que piensa que es explotación animal, ¿qué les dirías?

Para empezar hay que puntualizar que no todos los perros de asistencia son iguales. Algunos trabajan más horas que otros, igual que algunos trabajan solo en momentos del día determinados. Para que funcione a largo plazo buscamos a un perro que sea feliz haciendo lo que hace. La ONCE entrena perros, por ejemplo, seleccionados durante 12 generaciones, con mucha voluntad de complacer. Nosotros entrenamos a perros que los sonidos les diviertan, que el sonido por si solo ya sea un estímulo o premio. Si le gusta su trabajo no sufre ni es explotado. Por eso, si vemos que no le gustan los sonidos ya no lo seleccionamos, y si no lo pasa bien en los entrenamientos no lo entregamos porque lo va a pasar mal y no va a funcionar haciendo su labor. Por ejemplo, tenemos el caso de una perra que necesita mucho ejercicio porque es muy activa, y no la entregamos porque no tenemos a la persona adecuada para sus necesidades. Los que entregas sabes que van a ser felices porque disfrutan con su trabajo. Además, los usuarios a veces malcrían a los perros y cambian algunos de sus hábitos, y si al perro no le gusta su trabajo, no lo hará. Por eso cogemos perros con esa aptitud, porque aunque los malcrían continuaran trabajando porque les gusta.

14. ¿Y qué piensas de los perros de terapia asistida por animales, también desde un punto de vista ético?

Pienso lo mismo, que el perro debe estar entrenado haciendo algo con lo que disfrute, que se lo pase bien y lo veas feliz. Yo trabajo también haciendo terapias asistidas con animales y tengo un perro; por ejemplo; al que le encanta coger pelotas; chocar los cinco y subirse a las mesas; y eso es lo que le pido en las terapias. En cambio tengo otra perra que es muy tranquila y le gusta estirarse y que la acaricien, y la utilizo en sesiones de relajación, haciendo que estire con los pacientes y que le rasquen la barriga. Además, pienso que hay una diferencia muy grande entre terapia y asistencia y es que en terapia el perro vive con su entrenador, que es un profesional en términos de comportamiento animal y sabe manejar bien a su perro porque además, lo conoce muy bien. Por eso creo que viven algo mejor los perros de terapia, porque el propietario los quiere y los conoce muy bien, además que no puedes permitir que el animal lo pase mal durante la terapia porque si no, no lo querrá hacer y te quedarás sin tu herramienta más importante de trabajo.

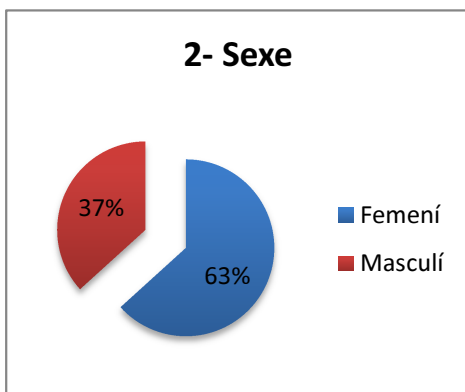
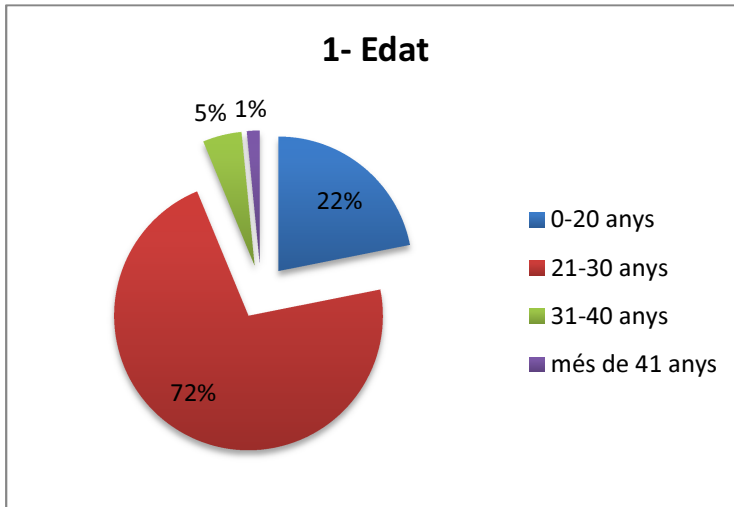

ENQUESTES I ÈTICA ACTUAL:

Per tal de poder fer aquest apartat, es va realitzar una enquesta sobre els gossos de teràpia i assistència i que es va enviar per internet mitjançant les xarxes socials. En total van realitzar

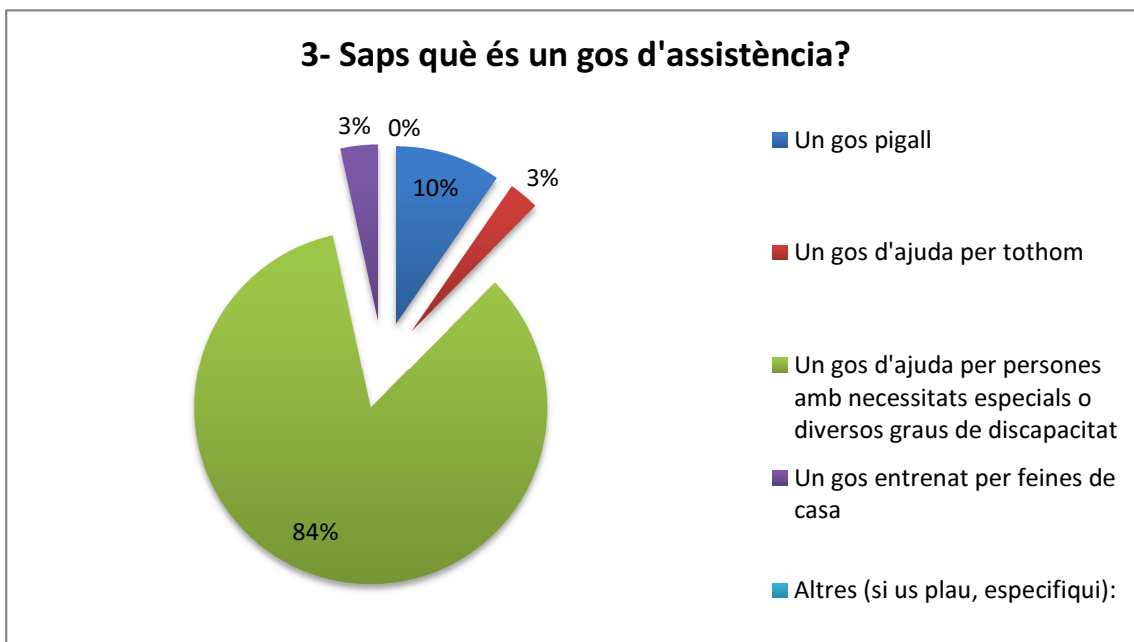
l'enquesta 128 persones. I els resultats d'aquesta són els següents:

La majoria dels participants tenen entre 21-30 anys, cosa força normal tenint en compte que es tracta d'una enquesta realitzada mitjançant les xarxes socials.

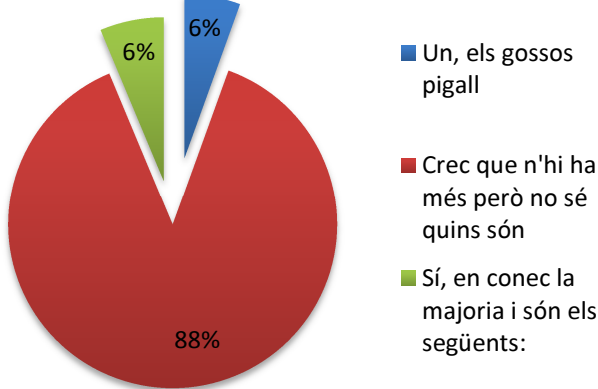

El sexe dels participants és majoritàriament femení.

A la tercera pregunta vam comprovar que la majoria dels enquestats sabien triar entre les opcions, la més correcta de totes, referent a què és un gos d'assistència, però vam observar que encara hi ha un cert tant per cent, força elevat des del nostre punt de vista, que encara no sap ben bé què és ni la funció que té.

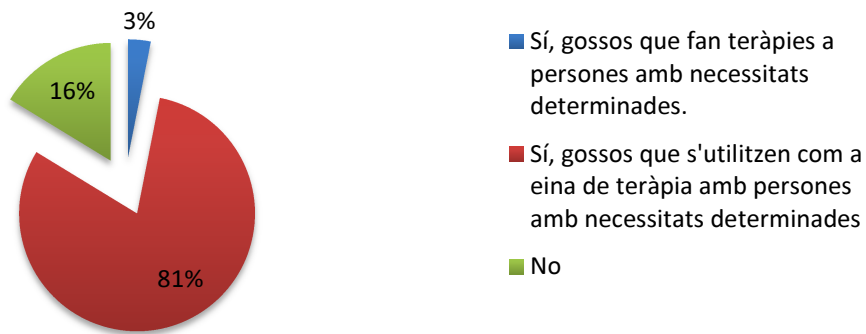

4- Saps quants tipus de gossos d'assistència hi ha?

Analitzant la pregunta 4, vam veure que realment hi havia una desinformació força general. La majoria dels enquestats no sabia quins són els gossos d'assistència. Només un 6% va escriure els gossos d'assistència que coneixia, i alguns d'ells van afegir gossos de teràpia o gossos de rescat policial a aquesta categoria.

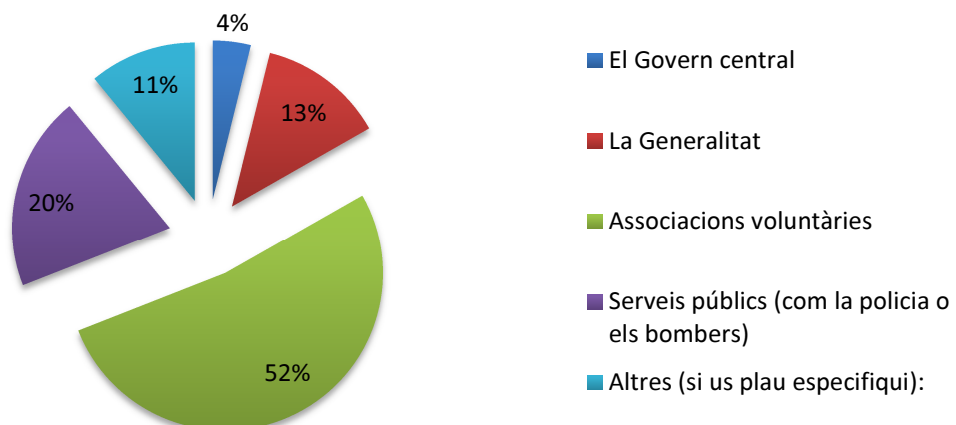
5- Saps què són els gossos de teràpia?

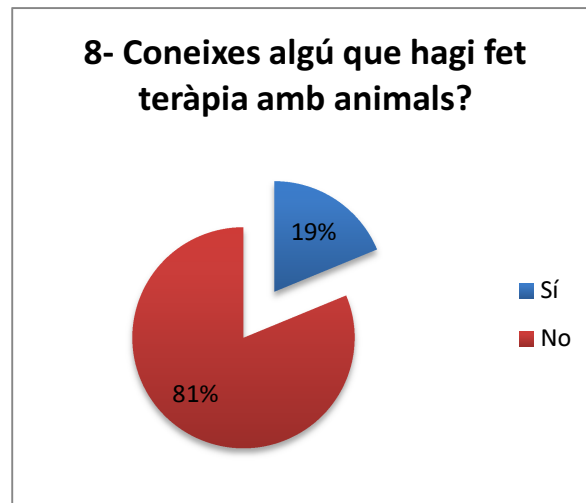
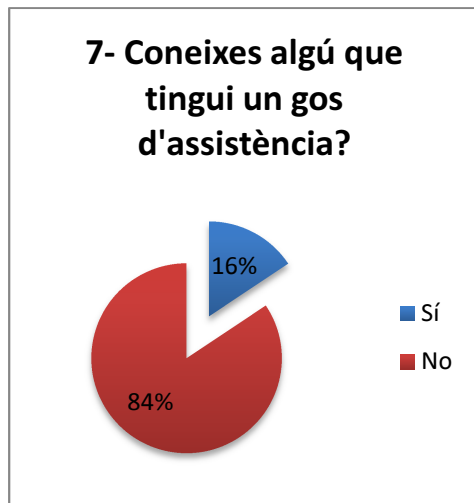

Quan es va preguntar pels gossos de teràpia, les respostes correctes eren les majoritàries, però tot i així un 16% no sabia ni què eren, i possiblement, si haguéssim preguntat la funció, haguéssim passat com a la pregunta 4, que a molta gent li sonen però no coneixen tots els tipus de gossos de teràpia.

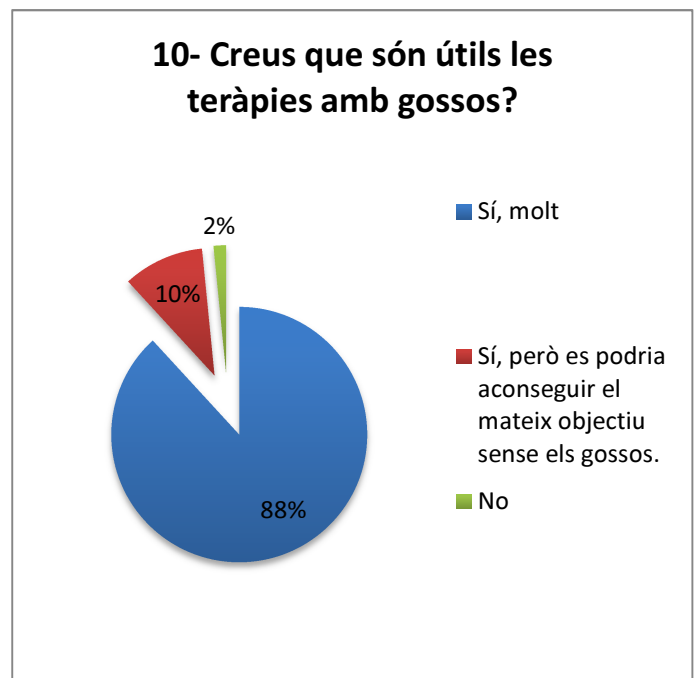
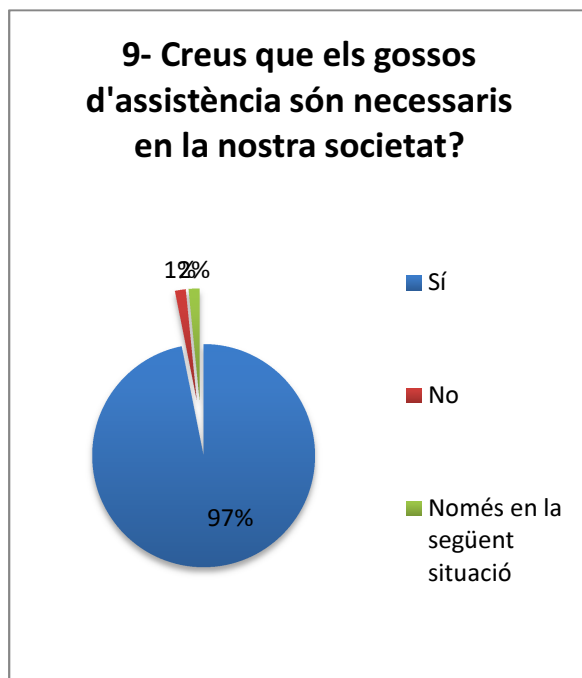
En la pregunta 6, les respostes van ser molt variades i aproximadament la meitat dels enquestats va respondre altres opcions a la resposta correcta, associacions voluntàries. Entre les respostes obertes a "Altres" vam trobar: empreses privades, associacions de defensa dels animals, veterinaris, psicòlegs i terapeutes.

6- Saps qui forma els gossos d'assistència i teràpia?

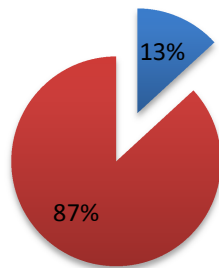
Un tant per cent molt elevat no coneix ningú que hagi fet teràpia amb animals ni que tingui un gos d'assistència.

En la pregunta 9, el 97% de la població va contestar que eren necessaris. Un 1% va dir que no, i un 2% van puntualitzar que eren necessaris només per persones discapacitades. Suposem que es devien referir a que no s'haurien d'utilitzar per part de persones que ja són autosuficients.

La pregunta 10, en canvi, no va tenir una resposta tant marcada, ja que un 10% opinava que es podria aconseguir el mateix objectiu sense els gossos i un 2% directament pensava que no servien aquest tipus de teràpia.

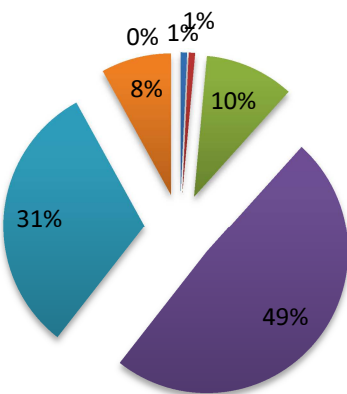
11- Creus que les races "pures" fan millor la feina d'assistència o teràpia que les races creuades o "petaneres"?

- Sí, són millors per l'ensinistrament ja que han estat seleccionades per les seves aptituds
- No, totes ho poden fer igual de bé amb un entrenament i selecció de l'animal correctes.

La pregunta 11 va mostrar que la majoria opta per una selecció i un ensinistrament correcte d'un gos de qualsevol raça que d'un de raça pura.

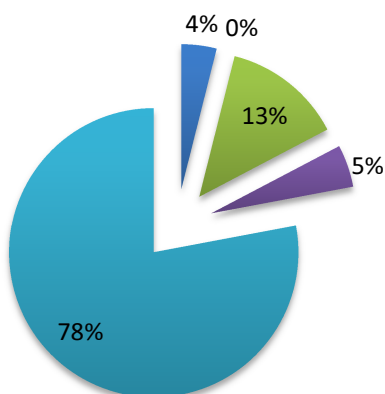
12- Quant temps creus que es necessita per escollir i entrenar un gos de teràpia o assistència?

- 1 mes
- 3 mesos
- 6 mesos
- 1 any
- 2 anys
- 3 anys
- Altres

Aquí també es van veure respostes molt diverses. Tot i així, la més triada (1 any) no és ben bé el que s'adapta amb la realitat, sinó que ben bé es tarden uns 2 anys, a escollir i entrenar un gos d'aquests tipus.

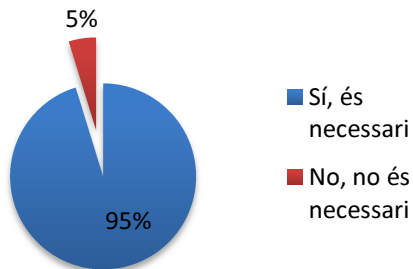
13- Saps si existeix alguna llei que reguli l'activitat dels gossos d'assistència i/o teràpia?

- Sí, dels d'assistència i prou
- Sí, dels de teràpia i prou
- Sí, de tots dos
- Sí, només dels gossos pigall
- No, no ho sé

Pel que fa al tema legislatiu, la majoria no saben si existien lleis que regulessin aquest tema, i els que van contestar, creien que hi havia legislació de teràpia i d'assistència per igual (13%), que només cobria els d'assistència (4%) o que només cobria els pigalls (com realment passa a força Comunitats Autònomes espanyoles) (5%).

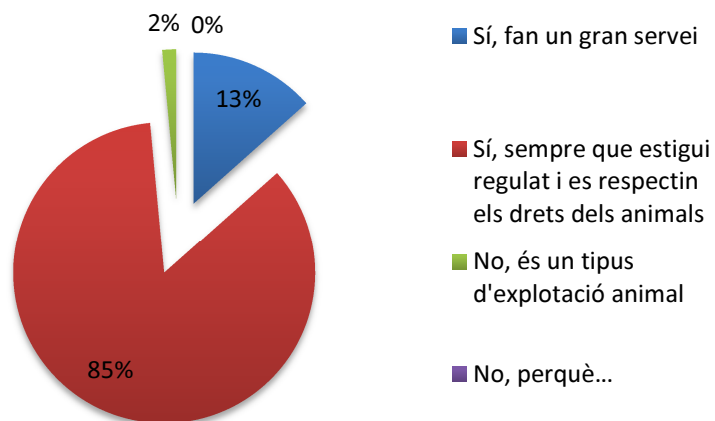
14- Creus necessari que es reguli legislativament l'activitat d'aquests gossos?

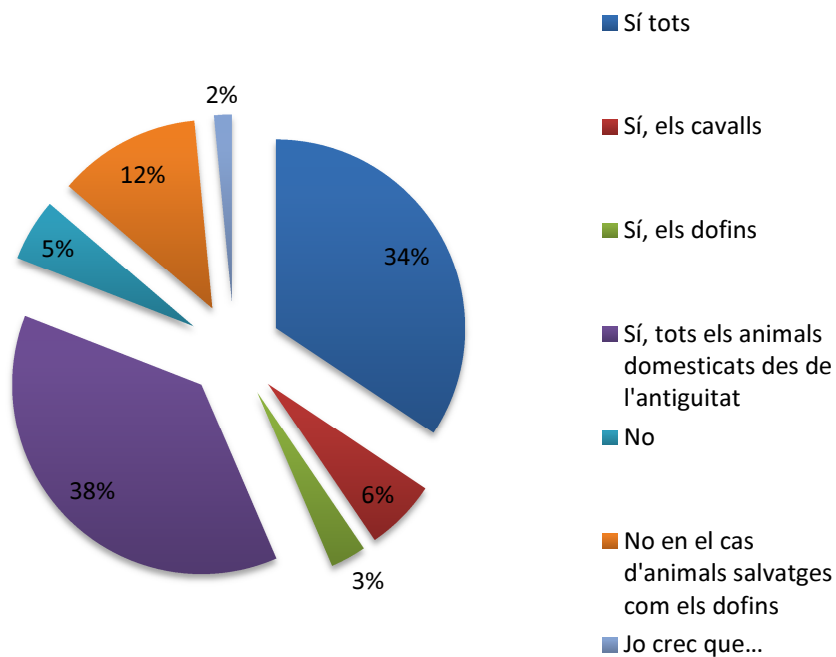
En aquesta pregunta la majoria va comentar que creia necessari que es regulés legislativament l'activitat d'aquests animals. Una petita part, si més no, creia que no era necessari ficar-hi lleis pel mig.

En la pregunta 15, la majoria de la població trobava ètic utilitzar gossos per aquestes funcions sempre i quan es respectessin els seus drets i es regulés d'alguna manera per tal d'assegurar el benestar dels animals. Tot i així, algunes persones creien que era un tipus d'explotació animal.

15- Trobes ètic utilitzar gossos per teràpia o assistència?

16- Creus que és ètic utilitzar altres animals (cavalls, dofins, altres) per fer teràpies?

Pel que fa la pregunta 16, vam poder observar una gran varietat d'opinions. Les més destacades eren que trobaven ètic utilitzar tots els animals per fer teràpia d'una banda, o que trobaven ètic utilitzar només els domèstics i no els salvatges per l'altra. Alguns van comentar que no s'hauria d'abusar d'aquestes teràpies en animals salvatges per no malmetre la seva integritat i perquè els priven de llibertat.

17- Si vols, dóna la teva opinió sobre el tema:

La majoria d'opinions ronden al voltant de la teràpia i l'assistència amb gossos com un aspecte positiu sempre i quan es reguli i es defensin els drets d'aquests animals. Hi ha força comentaris sobre el vincle que adquireixen aquests animals amb els seus usuaris i que això és molt positiu per la nostra societat. Tot i així, es comenta que els animals no són una eina per servir als humans, i que els que ho fan, han d'estar ben regulats i s'ha de procurar que no es malmetin els seus drets o se'n faci un mal ús, és a dir, que s'utilitzin de manera correcta només amb persones que realment ho necessiten i que creïn un vincle afectiu amb l'animal.

També es remarca que hi ha una manca d'informació a la nostra societat en aquest tema, que no és una matèria gaire coneguda, i que seria molt bo fer campanyes a nivell de l'Estat per donar a conèixer aquests temes, i no només per part d'organitzacions, associacions o fundacions voluntàries. Es creu que l'Estat no fa prou en aquesta matèria i que no dóna prou subvencions a les associacions que duen a terme les tasques necessàries per poder comptar amb aquests animals a la nostra societat.

Conclusions de l'enquesta:

En general, aquesta enquesta ens aporta varies premisses importants.

Per començar, podem veure que la majoria de la població no té gaire informació sobre els gossos d'assistència i teràpia, i desconeixen alguns dels seus usos i funcions. A més això es tradueix a una dificultat afegida pels usuaris d'aquests animals ja que la majoria de la població no sap actuar davant d'un gos d'assistència, i a més, les persones que els podrien necessitar a vegades no saben ni com accedir-hi, fins al punt que no els passa pel cap fer-ho. Els gossos de teràpia per altra part, encara són més desconeguts per la població.

Pel que fa a les associacions i la regulació estatal del tema, hi ha una desconeixença molt gran del tema, ja que no es sap qui els entrena o entrega als usuaris. Moltes persones pensen que l'Estat hi té un paper actiu quan en realitat no hi està gaire involucrat. Tot i així la visió de les associacions és molt positiva, i el pensament global sobre associacions com la ONCE i AEPA és que gràcies a elles aquest sector s'ha desenvolupat moltíssim al nostre país. Pel que fa a temes de legislació, moltes persones donen per fet que l'Estat té una regulació específica sobre la matèria, quan en realitat encara falta molt per aconseguir una normativa específica, actualitzada i homogènia. Algunes persones amb més coneixença del tema es queixen de la poca participació i subvenció a nivell estatal, i a que faria falta un paper més actiu de la mateixa.

I per acabar, els temes ètics relacionats a aquests animals es mouen generalment en una acceptació i aprovació del tema, sempre i quant estigui regulada (per l'Estat o per les pròpies associacions o fundacions) protegint així els drets dels animals i procurant un bon ús de les assistències o teràpies. Tot i així, la utilització dels animals salvatges en aquests camps és encara motiu de discussió, ja que hi ha certa conscienciació que hi ha una privació de llibertat i que això comporta malmetre la seva integritat i els seus drets en certa manera. Així doncs, els animals més acceptats per fer aquestes funcions són els domesticats des de l'antiguitat com gossos o cavalls. A més, es tracta el tema d'animals criats específicament per la causa. Aquí és on moltes persones creuen que és més ètic utilitzar animals d'una protectora o gossera, o nascuts en condicions no vinculades a la cria específica, ja que així s'eviten altres problemes de comercialització i temes relacionats a beneficis econòmics mitjançant la cria d'animals per dur a terme aquestes tasques. Així doncs, i parlant del mateix tema, la cria d'animals salvatges en captivitat per dur a terme aquestes tasques es veu també rebutjada pel fet que hi pot haver altres interessos relacionats més enllà de la pròpia assistència o teràpia. I com en tota discussió, hi ha punts de vista més crítics i estrictes, encara que alhora més minoritaris, que opinen que la utilització dels animals com a eina pel benestar humà és un tipus d'explotació animal i que s'hauria de regular i vigilar molt més per evitar un mal ús en cas d'haver-los d'utilitzar, però que potser preferirien que no s'empressin.

VISIÓ DE FUTUR:

El futur, com sempre és incert, però a vegades podem fer petites previsions que és possible que es compleixin o no. Així doncs, el futur de l'assistència i teràpia amb gossos a Espanya seria difícil de concloure de manera empírica. Tot i així podem fer certes aproximacions del que creiem més probable.

Pel que fa a temes legislatius, podem pensar que arribarà el moment en què estigui regulat de manera actualitzada i homogènia a tot Espanya, però que hi ha moltíssima feina de per mig. Les associacions relacionades amb la matèria estan fent grans avenços i estan lluitant activament per aconseguir una legislació òptima, mitjançant avantprojectes de lleis, recollida de firmes i subvencions i altres. Si només en baséssim en aquestes associacions el futur en aquest sector seria molt favorable, però l'estat actual de crisi política i econòmica ens porta a pensar que serà difícil aconseguir aquestes lleis i normatives en un temps relativament curt pels impediments burocràtics i administratius que condicionen les legislacions. Així doncs, pensem que és possible aconseguir aquestes regulacions però que serà de manera lenta, més del que ens agradaria.

D'altra banda, pel que fa a temes ètics, la visió espanyola està molt desinformada del tema i caldria formar a la població en temes d'ajuda a les discapacitats, dins les quals trobaríem aquest sector. A més, seria positiu plantejar-se la utilització d'animals domèstics o salvatges, ja que els primers tenen unes necessitats gregàries amb l'espècie humana, i les segones estan actuant mitjançant una privació de llibertat. Així doncs, com tota societat, creiem també que anirà evolucionant cap un nivell de respecte i ajut mutu amb els animals que comportarà un ús més responsable i ètic d'aquestes teràpies i assistències, tant per part dels usuaris com de la resta de població en general, com ja passa en països del Nord d'Europa.

CONCLUSIONS:

Des de l'antiga Grècia que es coneixen els efectes beneficiosos dels animals per l'ésser humà i que s'utilitzen per ajudar-nos en problemes relacionats a patologies o discapacitats humanes. Des de llavors cada vegada s'han anat descobrint nous efectes positius i diferents tipus d'ús d'animals per ajudar-nos en el nostre dia a dia, sobretot a les persones que més ho necessiten. A més, els efectes de la seva companyia s'han plasmat actualment en estudis científics que demostren que la companyia animal és una ajuda per prevenir certes afeccions com malalties coronàries, estrès, trastorns psicològics com la depressió o l'ansietat i redueixen la incidència de patir al·lèrgies si es creix al seu costat.

En aquests últims dos segles l'ensinistrament de gossos per programes de teràpia i assistència s'ha desenvolupat moltíssim, cosa que ha permès a moltes persones discapacitades millorar les seves condicions de vida. Aquest fet ha portat a moltes persones dedicar-se a aquestes tasques i a molts animals a dur-les a terme.

Tot i així, la legislació específica per dur-les a terme, tant pel reconeixement oficial com pels drets i deures dels seus usuaris és un tema poc desenvolupat a l'actualitat del nostre país, degut a que encara hi ha molta feina a fer relacionada a aquestes normatives. Hi ha poques normatives específiques i actualitzades, amb la informació completa respecte als gossos d'assistència, i a més, són exclusivament comunitàries ja que l'Estat Espanyol va passar les competències d'aquesta matèria a les Comunitats Autònomes. A més, la distribució de poders entre Comunitats Autònomes comporta una heterogeneïtat pel que fa a les lleis d'aquesta matèria i això perjudica, en certa part, als usuaris d'aquest tipus d'assistències, que han de variar la seva resposta i comportament a les normatives depenent de la zona d'Espanya on resideixin o viatgin. I respecte a la normativa específica per gossos de teràpia, el seu reconeixement oficial i una regulació que els empari legalment, trobem que són nul·les. No hi ha cap normativa aprovada que ho reguli. Això porta a tots els seus usuaris a seguir unes normatives o recomanacions de les associacions que imparteixen aquest tipus de teràpia, estant així, desprotegits davant la llei i sense uns punts fixos que poder seguir.

Pel que fa a la ètica i pensament en la utilització d'animals per l'assistència i la teràpia de persones, la visió de la població és força esperançadora, ja que en general ens trobem que s'accepta i es recolza aquest tipus d'ajuda. Tot i així, també cal especificar que la majoria troben acceptable aquestes tasques sempre i quan ens trobem amb animals de companyia o domesticats com són el gos i el cavall. Altres teràpies amb dofins o assistència amb primats es troben èticament mal jutjades per la privació de llibertat en espècies exòtiques i pel fet que es podrien aconseguir els mateixos objectius amb espècies domèstiques. A més, es considera que les espècies domèstiques requereixen de la companyia i ajuda humana per la seva supervivència i òptimes condicions de vida, ja que són espècies que han evolucionat conjuntament a l'ésser humà i hi han creat un vincle de dependència i ajut mutu, i que això comporta la visió positiva d'utilitzar gossos o cavalls en assistència i teràpia humana, sempre i quan es respectin els drets dels animals i es procuri que la seva qualitat de vida sigui òptima.

Pel que fa al nostre país, aquesta matèria està bastant desenvolupada tot i no ser un dels països pioners en el tema, cosa molt positiva per tots els beneficis i ajuts que comporten als seus usuaris. Així doncs les associacions Espanyoles d'assistència i teràpia assistida amb

animals han fet una gran feina, moltes vegades subvencionades només amb ajuts econòmics voluntaris i amb l'acció també voluntària de moltes persones que desinteressadament han aconseguit fer-se un lloc a la nostra societat, buscant solucions i ajudes a persones amb problemes.

Tot i així, hi ha una desconeixença força extensa a la nostra societat per part de persones no relacionades a aquest tipus d'assistència i teràpia, cosa que comporta la dificultat d'actuació davant de certs aspectes, legislats o no, relacionats a aquests animals.

“Si els gossos no van al cel, quan mori vull anar on ells van”
(Will Rogers)

BIBLIOGRAFIA:

- 1- Barnes, J., *PuppyTraining, TheGuide Dogs Way*, Ed. Ringpress, Surrey (UK), 2004.
- 2- Hornsby, A., *HelpingHounds, TheStory of Assistance Dogs*, Ed. Rigpress, Gloucestershire (UK) 2000.
- 3- Gibbs, M., *Leader Dogs for theBlind*, Ed. Denlinger's, Virginia, 1982.
- 4- Grandjean, D., Moquet, N., et all, *Guía pràctica del perro de deporte y utilidad*, Ed. Royal Canin, Paris, 2000.
- 5- Ireson, P., *Another pair of eyes, Thestory of Guide Dogs in Britain*, Ed. PelhamBooks, Harmondsworth (UK), 1991.

WEBS D'INTERÈS:

Webs oficials de les associacions de gossos d'assistència i/o teràpia següents:

AETANA: www.aetana.es

AEPA: <http://www.ctv.es/USERS/aepa/>

AEPA-Catalunya: <http://www.aepa-catalunya.org/>

ASKAL: <http://www.askal.es/>

FOPG: <http://perrosguia.once.es/>

Pàgina web de la presidenta d'honor d'AETANA: <http://www.isabelsalama.com/>

ANNEXOS:

- I- Sol·licitud per demanar un gos a ASKAL.
- II- Manual d'usuari d'un gos senyal.

INFORMACIÓN PARA PEDIR UN PERRO SEÑAL

1. VALORAR SUS POSIBILIDADES DE TENER UN PERRO SEÑAL: El perro esta considerado legalmente como una ayuda técnica, igual que otras que quizá usted ya utiliza, como luces o videoporteros. Pero al ser un ser vivo, necesita de unas atenciones mínimas y antes de solicitarlo, debe usted valorar si puede dárselas:

- Debe salir de paseo al menos 3 veces al día, una de ellas un paseo largo de aproximadamente una hora. Incluso si tiene terraza o jardín, deberá sacarlo a la calle.
- El perro se puede quedar solo en casa como cualquier otra mascota, pero por periodos razonables de tiempo, máximo 6 horas.
- Comerá una vez al día en un horario fijo.
- Debe ir al veterinario al menos una vez al año, para sus vacunas y revisión general, así como desparasitarse periódicamente.
- Se debe bañar al menos cada 6 meses, dependiendo del tipo de pelo.
- Se debe cepillar una vez a la semana y diariamente en tiempo de muda.
- Necesita afecto, compañía y comunicación con su usuario.
- Deberá premiarle por su trabajo de avisarle de los sonidos, con trocitos de comida, caricias o juegos.
- En principio es conveniente que no haya otras mascotas en la casa, aunque según el carácter de los animales que usted ya tenga y su relación con ellos, esto podría valorarse.
- Entrenar un perro que usted ya tenga es muy difícil: muy pocos perros tienen la reactividad al sonido que hace falta para ser perro señal.
- No hay ningún inconveniente con niños o bebés. De hecho el perro le avisará si lloran y nunca mostrará comportamiento agresivo con ellos.

Debe ser el usuario quien cuide del perro, no otra persona de la familia. De lo contrario el perro no le identificará a usted como su dueño y no le trabajará correctamente a usted, sino a quien cuida de él.

2. REMITIR FORMULARIO DE SOLICITUD: Contiene la información básica que necesitamos para considerar su caso. Si quiere un perro Áskal, envíe el formulario de solicitud a askal@askal.es o al fax 93 451 67 29

3. ENTREVISTA PERSONAL: Cada persona es distinta y necesita un tipo de perro que se ajuste a su personalidad, ritmo de vida y necesidades particulares. Esto lo valoramos en una entrevista personal, en su domicilio y con presencia de todas las personas que vayan a convivir con el perro.

En el equipo Áskal somos aprendices de lengua de signos y en general podemos comunicarnos bien, pero dada la importancia de esta entrevista, necesitamos la presencia de un intérprete o algún familiar oyente que signe. Si usted es oralista, sabemos hablar para facilitar la lectura labial.

4. ASOCIARSE A ÁSKAL: Si su solicitud es aprobada, debe hacerse socio de Áskal, lo que supone aportar una cuota mínima mensual de 15 euros. Debe seguir siendo socio/a mientras disfrute del perro. Usted no pagará ningún dinero más por el perro.

5. SELECCIÓN DEL PERRO: Áskal selecciona sus perros en diversas protectoras de Cataluña, según su interés natural en los sonidos, pero también otra serie de características que le permitan acoplarse correctamente con su futuro usuario/a.

Por ejemplo, un chico joven que juega basket necesitará un perro activo, dinámico y mediano-grande. Una señora mayor que vive sola, se encontrará mejor con una perrita pequeña, tranquila y muy cariñosa.

El perro lo selecciona Áskal, no el usuario. Confíe en nuestro criterio y experiencia. Nuestras consideraciones a la hora de elegirlo son técnicas y aunque tendremos en cuenta sus preferencias estéticas, no podemos garantizarle ninguna raza en particular y posiblemente el perro será un mestizo de menos de 2 años de edad, esterilizado.

6. ADIESTRAMIENTO y ACOPLAMIENTO: El adiestramiento puede durar entre 6 y 9 meses, pero después el perro deberá acostumbrarse a trabajar para usted y con los sonidos de su casa. A esta segunda fase le llamamos acoplamiento y un adiestrador de Áskal tendrá que visitarle en su casa durante varios días, para enseñarle a manejar el perro. Esto supondrá dedicación de tiempo por su parte y es muy importante, porque si el perro no le identifica a usted como su nuevo dueño, no trabajará correctamente para usted en el futuro.

7. USUFRUCTO: El perro siempre será legalmente de Áskal y se lo entregaremos en usufructo vitalicio. Eso quiere decir que Áskal se reserva el derecho de retirar un perro que no sea debidamente atendido o sea maltratado (hay gente rara y los perros también tienen sus derechos). Las condiciones del usufructo estarán debidamente explicadas en un contrato entre Áskal y el usuario/a.

Los gastos de alimentación, veterinario y seguro del perro, correrán de su cuenta desde el momento en que lo entreguemos.

8. SEGUIMIENTO: Áskal dará seguimiento de por vida en visitas semanales al principio, luego cada vez mas espaciadas y al final una vez al año. Pero siempre estaremos a su disposición para consultas y para resolver cualquier problema que se le presente con el perro. Usted no pagará ningún dinero extra por estas visitas.

9. ACCESO PUBLICO: En algunas Comunidades Autónomas hay leyes que reconocen a los perros señal y les dan los mismos derechos que a los perros guía de la ONCE, es decir, pueden entrar en todas partes, incluso en lugares como restaurantes y hoteles donde las mascotas normales no son admitidas¹. Si usted necesita ejercer este derecho, Áskal también adiestrará el perro para que tenga un comportamiento impecable en público y deberá ponerle al perro una capa distintiva de "Perro de asistencia"

10. PRECIO DEL PERRO SEÑAL: Gratuito para socios de Áskal. Áskal no "vende perros" porque son entregados en usufructo a los socios de Áskal. Si puede contribuir con una cuota mayor a la mínima, hacernos un donativo extraordinario ocasionalmente, recaudar fondos o conseguir más socios entre sus familiares y amigos, se lo agradeceremos mucho y será una ayuda para seguir prestando este servicio gratis.

Muchas gracias por su interés. Estamos a su disposición para atender cualquier duda.

Equipo Áskal.

Mail: askal@askal.es. **Web:** www.askal.es

¹ Los perros señal tienen estos derechos solo en Cataluña, Galicia, Comunidad Valenciana, País Vasco y Castilla León

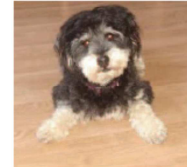

Manual para usuarios/as de perro señal

Contenidos

1. El perro señal y su usuario/a
2. Cuidados del perro señal
 - Alimentación
 - Paseos y juego
 - Higiene
 - Visitas veterinarias
 - Seguridad en la calle y coche
3. Civismo y temas legales
4. Signos para dar comandos
 - Obediencia básica
 - Aviso de sonidos
5. El uso de los premios
6. Que puedes y que no puedes hacer
7. Obligaciones y derechos legales

El perro señal y su usuario/a

- Tu perro señal es una ayuda técnica, pero no es una máquina perfecta. Es un animal vivo, con su personalidad, al que tendrás que aprender a conocer.
- De la misma manera, el perro va a acostumbrarse a ti, a vuestra relación, a tu familia, al barrio...
- **Tu perro y tu solo haréis un buen equipo dentro de unos meses.** Askal te acompañará hasta que el perro te trabaje correctamente.
- Para que te identifique como su dueño y te trabaje, es importante que seas tu le pasee y le de comer

Cuidados del perro

Alimentación

- Pienso de calidad para adultos (Advance, Royal Canin o Eukanuba) de tienda de animales o veterinarias. No le des pienso de supermercado o a granel, porque produce alergias y tiene demasiadas grasas
- Debe comer solo una vez al día, por la noche. La cantidad varía según el peso del perro y marca de pienso.
- El hecho de que tu decidas cuando come el perro, le indica quien manda. Darle de comer tiene que ser una actividad controlada: El perro debe estar sentado y esperar el comando para acercarse a su plato; no permitas que salte o se abalance.
- Retirarle lo que no haya comido a los 15 minutos. Nunca dejarle el plato con restos para que termine de comer cuando quiera.
- No darle nada entre horas (salvo sus premios).
- Nunca darle comida en la mesa.
- Debe tener agua limpia siempre disponible.

Cuidados del perro

Paseos y juego

- El perro **debe salir al menos 3/4 veces al día** para hacer sus necesidades.
- No deben pasar más de 6/7 horas entre paseos (salvo por la noche, que pueden aguantar un poco mas).
- Uno de los paseos tiene que ser largo, al menos media hora, con oportunidad de correr y jugar suelto. Askal te indicará las necesidades específicas de ejercicio de tu perro según su carácter, pero en general, los perros señal son muy activos.
- Cuando se quede en casa solo, déjale sus juguetes, sobre todo los que sean de roer (kong, huesos-chuche duros) porque se mantendrá entretenido y menos ansioso (guárdalo fuera de su alcance cuando estés en casa).

Cuidados del perro

Higiene

- No bañar al perro más de 2 veces al año (salvo accidentes), usar jabón de perros neutro y secarlo bien (secador o toalla)
- Cepillarlo todas las semanas y hasta cada día cuando este mudando el pelo
- Si requiere corte, procurar llevarlo aseado
- Si hace legañas, limpiárselas por la mañana con un algodón húmedo
- Limpiar orejas con toallita de bebe y sin usar bastoncillos (o que lo haga el veterinario)
- Para dientes limpios, pan duro y huesos
- Corte de uñas, mejor el veterinario

Cuidados del perro

Visitas veterinarias

- Al menos una vez al año para vacunas y revisión
- Parásitos internos: Cada 3 meses, comprar jarabe o pastillas en el veterinario
- Parásitos externos: Cada 3 meses en invierno y cada mes en verano, comprar pipetas contra pulgas y garrapatas. Cada seis meses cambiarle el collar para mosquitos (le pueden transmitir Leishmania al perro)
- Si quieres viajar fuera de España, el veterinario te hará un pasaporte. Infórmate sobre los requisitos en la Embajada del país que quieras visitar.

Cuidados del perro

Seguridad en la calle y coche

- Llevar al perro atado donde hay tráfico.
- Si lo dejas esperando en la puerta de una tienda, átalalo.
- Soltarlo solo en lugares seguros y permitidos.
- En el coche, puedes llevarlo:
 - En un transportín
 - En el maletero, con reja o red de separación con el habitáculo
 - En el asiento que quieras, con un cinturón de seguridad de perro sujeto a un arnés (nunca del collar por el golpe cervical en caso de accidente)
- El perro puede viajes largo, pero igual que tu, necesitará alguna parada para hacer pis, tomar agua y estirar las patas, cada 2-3 horas.

Civismo y temas legales

- El perro ya tiene el microchip obligatorio (el número está en su cartilla y el chip lo lleva debajo de la piel del cuello por la parte izquierda). Si se pierde, llaman por teléfono a Áskal.
- Es obligatorio recoger sus deposiciones en la calle. No hacerlo es motivo de multa y una falta de respeto para todos los ciudadanos. Lleva siempre encima bolsas o papel.
- No le dejes entrar en la zona infantil de los parques
- Debes inscribirlo en el registro de perros de tu Ayuntamiento. Es gratis

Comandos gestuales

Obediencia básica

Para que el perro te obedezca **tiene que estar mirándote** o no verá el comando gestual con el que le das la orden. Para que te mire, haz algún ruido (palmas, golpecitos en un mueble... no muy fuerte, que no se asuste)

Sienta:

- Es el comando básico de control
- Úsalo cuando quieras que el perro se centre
- Cuando quiera algo "por favor" te lo pedirá sentado

Comandos gestuales

Obediencia básica

Échate

El perro se acuesta y está aun más controlado que sentado (tarda más en levantarse)

Úsalo cuando quieras que se esté tranquilo bastante rato (en lugares o transporte público, por ejemplo)

Signos para dar comandos

Obediencia básica

Quieto

Desde su posición de sentado o echado, el perro espera hasta que vuelvas o lo llames, aunque no te vea.

No le mandes quieto si está de pie, porque seguramente te seguirá si te vas. Primero haz que se siente o se tumben y después le pides "quieto"

Cuando no quieras que moleste en casa, mándale quieto en su alfombra

ÁSKAL Signos para dar comandos

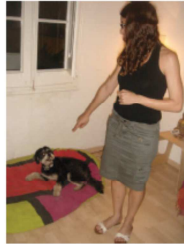
Obediencia básica

▪ **A tu sitio**

El perro va a su alfombra y espera otro comando. Si quieres que se quede ahí, mándale "quieto"

No importa que le cambies la cama de sitio, solo muéstrale donde está y dale el comando señalando hacia la alfombra.

Es útil si te vas de viaje, porque el perro identificará donde tiene que estar (en un hotel, casa de familiares)

ÁSKAL Comandos gestuales

Obediencia básica

▪ **Junto**

El perro se coloca a tu **lado izquierdo**, mirando en la misma dirección que tu y camina a tu lado.

Es la posición para ir de paseo, sin que el perro se te cruce ni estire de la correa.

Para colocarlo en posición de junto, llama su atención y haz que te siga la palma de la mano

ÁSKAL Comandos gestuales

Obediencia básica

▪ **Ven aquí**

Los perros Áskal están enseñados a venir cuando oyen el **sonido de palmas**.

Puedes soltarlo en lugares seguros y vendrá cuando lo llames.

Debes llamarlo 2-3 veces a lo largo del paseo, hacerle una caricia o darle un premio y dejarle ir de nuevo (si solo lo llamas para ponerle la correa y terminar el paseo, a la larga no querrá venir cuando le llames)

ÁSKAL Comandos gestuales

Aviso de sonidos

▪ El perro busca la fuente de sonido, te avisa saltando sobre ti y te pide que le sigas hasta el sonido (sale corriendo después de saltarte, se gira, te mira, vuelve a salir corriendo)

▪ **Recompensa al perro por avisarte** (una caricia, un premio)

▪ **NUNCA te adelantes al perro:** Aunque tu sepas que algo está sonando, déjale trabajar y espera a que te avise.

▪ Para preguntarle "¿donde?" y que te lleve a la fuente de sonido, mueve tu mano derecha en círculos paralelos al suelo

ÁSKAL El uso de los premios

- Premio es una comida especial, una caricia o jugar con el perro (tirarle su pelota, estirarle un juguete)
- Puedes guardarle cosas sabrosas de vuestra comida como premio (cortezas de queso, recortes de jamón, trocitos de carne)
- Debes premiarle de forma variable (una vez sí, dos no; dos seguidas y otra no...) para mantener su interés (nunca sabrá si le toca premio o no)
- Nunca le pegues, le tires cosas o le grites. Si ha hecho algo mal, solo ignóralo durante un rato, sin mirarlo siquiera.

ÁSKAL FAQ - Preguntas

▪ **¿Podemos darle comida en la mesa?**

NO, nunca debes darle nada mientras estés comiendo. Si pide, ignóralo (no le des nada, ni lo mires, ni le hagas el menor caso). De esta manera se cansará y dejará de pedir. Al empezar a comer siempre mándale a su sitio. Le puedes dejar un hueso para que se acostumbre a estar allí mientras estés comiendo.

▪ **¿Puede el perro subirse a la cama o al sofá?**

Solo cuando te avise de un sonido cuando estés echada/o en el sofá o en la cama. Después debes hacerle bajar señalando en suelo con el índice. Si lo pillas en el sofá sin permiso, mándale bajar y si no lo hace, empújalo al suelo e ignóralo un rato.

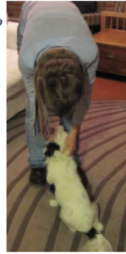
FAQ - Preguntas

▪ **¿Puede saltar encima de mi?**

El perro debe saltar para avisarte de los sonidos. También lo hará para saludarte cuando llegues a casa, pero si prefieres que no lo haga, agáchate y responde a su saludo solo cuando tenga las 4 patas en el suelo.

▪ **¿Puede saltar encima de otras personas?**

No debería hacerlo. El perro señal debe avisar de que han llamado a la puerta, de manera que estará pendiente para ver quién ha llegado. Cuando entren, el perro debe mostrarse controlado, saludar a las visitas, no saltar encima de ellos y que la vista le acaricie solo cuando está con las 4 patas en el suelo.

FAQ - Preguntas

▪ **¿Puedo castigar al perro si no obedece?**

NO, nunca le castigues, le pegues ni le encierres. Si hace algo incorrecto, ignórale un buen rato. Si eso no funciona, contacta con el equipo Áskal y buscaremos juntos una solución.

▪ **¿Puede jugar con otros perros en el parque?**

Por supuesto que sí. Es un perro y debemos permitirle que se comporte como tal y se relacione con los de su especie. Es normal que se huelan por detrás y no pasa nada. Los perros de Áskal nunca pelearan con otros perros, así que puedes dejarle saludar con toda confianza. Pero siempre debe hacerlo bajo tu supervisión y que el perro obedezca cuando le llames con palmadas. En el caso que no obedezca, debes atarlo y finalizar el juego.

FAQ - Preguntas

▪ **¿Puedo darle al perro juguetes tipo zapatos, muñecos, cojines etc.?**

No. El perro esta acostumbrado a jugar con sus juguetes, tales como pelotas, mordedores, kongs etc. y nunca debe jugar con objetos "humanos".

▪ **¿Puedo dejarle jugar con niños?**

Sí, los perros Askal no son agresivos. Pero a veces los niños/as no entienden que el perro no es un juguete, así que vigila que no abusen de el y enséñales a tratar al perro con cuidado y cariño.

Derechos del perro señal

▪ En Cataluña, los perros señal tienen derecho de acceso público gracias a la Ley 19/2009 del 26 de noviembre del 2009.

▪ Eso quiere decir que tu perro, debidamente identificado con su carnet y su peto, tiene derecho a acceder a cualquier espacio público (hoteles, restaurantes, centros comerciales, transporte público...)

▪ Áskal te facilitará una copia del texto de la Ley para que conozcas vuestros derechos y obligaciones

¡Esperamos que disfrutes de tu Áskal!

www.askal.es

En nuestra web podrás ver otras informaciones interesantes sobre el perro señal

askal@askal.es

El equipo Áskal contestará tus dudas personalmente